

Tabacco

TABOR is the name of the Confederation of the United Slovene
Anarchists.

TABOR es el órgano de la Confederación de los
Anarquistas Eslovenos Unidos.
Director: Jago Antonio Matijevic.
Ramón L. Falson 4158, Buenos Aires, Argentina.
Proprietario: Lic. Ivan Korosec.

Composición, diagramación y armado:
MILVINKO - Telefax: (941) 562 7215
Impresión: Talleres Gráficos MILKO S. R. L., Estados Unidos 425
(110) Buenos Aires, Argentina. Tel. 061 73151914.

Pogled na obe teharski cerkvi (na levi sv. Ana)

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov
TABOR je last in vestnik Tabora SPB. — Mnenja Tabora SPB
predstavljajo članki, ki so podpisani od Glavnega odbora.

Izdaja ga konzorcij. Predsednik: inž. Anton Matičič
Urejuje in odgovarja uredniški odbor glasila: za lastništvo
lic. Ivan Korošec, upravnik Božo Šušteršič.

TABOR is the voice of the Confederation of the United Slovene
Anticommunists.

TABOR es el órgano de la Confederación de los
Anticomunistas Eslovenos Unidos.

Director: Ing. Antonio Maticic,
Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina.
Propietario: Lic. Ivan Korošec

Composición, diagramación y armado:

MALIVILKO - Telefax: (54-1) 362-7215

Impresión: Talleres Gráficos VILKO S. R. L., Estados Unidos 425
(1101) Buenos Aires, Argentina, Tel. 362-7215/1346

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual N° 277.158..

NAROČNINA: Argentina \$ 12.- Južna Amerika, Evropa
in Avstralija 12 dolarjev; ZDA in Kanada 18 dolarjev
(zračno paketi).

Letalska naročnina za vse države 20 dolarjev (US).

Naročila, reklamacije, nakazila, dopise in ostalo pošto pošiljajte
na naslov: Inž. Anton Maticic, Río Colorado 1806
(1686) Hurlingham — Buenos Aires — Argentina
Tel. 665-6654.

**KO „TABOR“ PREBERETE,
POŠLJITE GA V DOMOVINO!**

Tabor

*Svobodni sveta
združite se!
Za Boga,
Narod, Domovino!*

Noviembre - Diciembre 1992 November - December 1992

Eden izmed močnih opornikov, na katerih je slonela ustanovitev dične slovenske domobranske vojske, trezno presojujoči, junški domobranski stotnik, predsednik TABOR-a ZSPB v svetovnem slovenskem zdomstvu, mož jasno izkristaliziranih načel, kremenito značajan in globoko veren mož besede, zgleden družinski oče, gospod v pristnem pomenu besede

LUDVIK KOLMAN

se je navzlic težki operaciji, pod koso zahrtnice, dne 27. oktobra 1992 v Waukegan-u, Il., ZDA, v visoki, častitljivi starosti poslovil od svoje ljubljene družine, množice prijateljev in nas, svojih zvestih sobojevnikov za resnično svobodo Slovenije, ter odšel k svojemu Stvarniku po plačilo poveljanih med žrtvovanimi bataljoni mučeniških domobranskih junakov za svet odrešujoče, neumrljive vrednote:

BOG - NAROD - DOMOVINA

Odslej bo njegov žarki lik blestel v zgodovini slovenskega naroda.

Počivaj v blaženem miru pravičnih, slovenski domobranec!

Tvoji

TABORJANI

Spomenica vladi države Slovenije

V neodjenljivem stremljenju za popolno resnico, ki je nujna podlaga pravice, kakršna naj poslej za vse čase vlada nad in med Slovenci, slovenski domobranci zahtevamo od svobodno izvoljene oblasti, da s primernimi ukrepi nujno reši vrsto vprašanj, na katera so navezana sprava, mirno sožitje Slovencev in napredek Slovenije:

1. Razveljaviti vso zakonodajo, ki ima za idejno podlago osvobodilno vojno (NOB).

2. Vrniti slovenskim domobrancem čast in priznanje, da so z odporom proti komunistični revoluciji prav v obdobju sovražne okupacije moralno upravičeni in po meddržavnem pravu legitimno podprti branili eksistenčne interese slovenskega naroda ter s tem stali v službi najvišjih vrednot civiliziranega človeštva: BOG - NAROD - DOMOVINA.

3. Rehabilitirati ustanovitelja in vrhovnega poveljnika slovenskega domobranstva generala Leona Rupnika in škofa dr. Gregorija Rožmana.

4. Objaviti kraj, kjer je bil zagreben general Leon Rupnik, ter njegove ostanke prenesti za časten pokop. Na republiške stroške repatriirati ostanke škofa dr. Gregorija Rožmana ter častno pokopati na mestu, ki ga naj določi slovenska Cerkev.

5. Objaviti kraj, kamor so bili zagrebjeni na Orlovem vrhu ljubljanskega Gradu pokopani domobranci, kakor tudi omogočiti iskanje raztresenih grobov žrtev revolucije.

6. Kočevski Rog, Teharje in druge kraje, ki so že poznani ali bodo še odkriti, kjer so bili masovno pobiti borci in tudi civilisti, proglasiti za zgodovinske kraje in jih zaznamovati s primernimi spominskimi objekti.

7. Objaviti sezname v transportih vrnjenih domobrancev ter drugih nacionalnih borcev in civilov. Na podlagi teh sestaviti sezname pobitih in zanje izdati uradne mrtvaške liste.

8. Izslediti na mučenjih in pomorih udeležene krivce ter jih postaviti pred pristojna sodišča za sodbo po zakonu.

9. Razveljaviti vse medrevolucijske in povojne politične procese z vsemi pravnimi posledicami, rehabilitirati in v kolikor je še to mogoče, odškodovati njih žrtve.

10. razveljaviti vse vrste privilegijev, ki jih uživajo bivši partizani in njihovi svojci, ter slovenskim domobrancem in drugim nacionalnim borcem izplačati v aktualizirani višini zaostalo in tekočo pokojnino in druge odškodnine.

11. Vrniti vso po komunističnem režimu zaplenjeno ali pod pritiskom odtujeno imovino njihovim izvornim lastnikom ali njihovim zakonitim dedičem.

12. Pregledati premoženjsko stanovanje vseh funkcionarjev bivšega komunističnega režima in v republiške svrhe zapleniti vsakršno neupravičljivo obogatitev.

13. Odstraniti vse spomenike, imena krajev in cest komunističnim vodjem in za komunistični sistem zaslužnim osebam, ali pa na enako vidna mesta postaviti spomenike in imena domobranskih in drugih za narod zaslužnih osebnosti.

Brez jasno zavzetega stališča in odgovarjajočih ukrepov z ozirom na te minimalne zahteve je vsakršna sprava jalova in obsojena na neuspeh, s čemer je nevarno ogroženo mirno sožitje Slovencev.

ZBOROVALCI TABORA
združenih slovenskih protikomunističnih borcev
ARGENTINA

Buenos Aires, 27. septembra 1992

Zgornjo Spomenico je „Tabor“ objavil v št. 7/8, 1990 in kopijo izročil starejša lic. Ivan Korošec takratnemu ministru vlade Republike Slovenije dr. Janezu Dularju ob priliki njegovega obiska v Argentini. Odgovora do danes nismo dobili. - **Op. ured.**

LETOŠNJA DOMOBRANSKA PROSLAVA V SAN JUSTU

(Govor lic. I. Korošca)

Rekli so mi, da naj bi povedal nekaj markantnega iz onega časa pred pol stoletja doma, ko naša pravica do življenja ni bila na seznamu clovečanskih pravic.

Tedaj, ko so s srpom in kladivom kovali sužnost Sloveniji in so se samozvanci šli vlado, sodnike in rablje slovenskemu narodu, okupiranemu in razbitemu. Tedaj so pokrili vso slovensko zgodovino in jo znova začeli, kjer so ovekovečali nasilje in umore v herojstva. Danes, ko razpada njihov rdeči Babilon, bi pa zopet radi pokrili s pozabo vsa svoja nasilja.

Kadar clovek izgubi dobrega, zvestega prijatelja, nastane neka praznina, ki se ne da nadomestiti, z nikomer in z ničemer. „Cuando un amigo se va...“, poje občuteno tukajšnja pesem.

Rad bi približal predstavo, posebno vam mladim, da bi dovezli nas — nas mlade tedaj, kako nam je bilo, ko smo izgubili, ko so nam pomorili ne enega, temveč tisoč takih zvestih prijateljev.

Ce pravim zvestih, je premalo. Moč bratstva je domobrance in narod vezala v kamenito gmoto, kjer so se razbijale partizanske brigade. Nismo si bili tovariši ali kolegi, bili smo si bratje velike slovenske družine.

Ni bil redek primer, da je bil domobranec zadet na čistini, skočila sta dva, da bi ga zanesla na varno, pa so vsi trije obležali.

Nam ni nihče obljubljal visokih mest za po revoluciji, dobrih služb, ukradenih gruntov, privilegijev in herojskih medalj, pa je domobranska vojska štela tisoče prostovoljcev. Moč idealov slovenstva nas je gnala v udarne bataljone, kjer je bila smrt naša stalna spremljevalka, brez odmora in brez praznika. Ideali naših dedov in očetov so bili nam solnat steber, ki

je šel pred nami za uničenje tuje brezbožne ideologije na slovenskih tleh, v obrambo večno veljavnih:

BOG - NAROD - DOMOVINA!

Ti ideali so bili temeljni kamni prve slovenske vojske prostovoljcev. Vojske s slovenskim poveljem, na slovenski zemlji, pod slovensko zastavo v rokah, na čelu, s slovensko zastavo v srcih. Ti ideali so bili utelešena hrabrost in zvestoba domobranske vojske, močnejši kot trpljenje in muke, silnejši kot smrt!

Saj vam je znano, ko so iz Vetrinja odvažali zadnji domobranski polk, so fantje že vedeli, kam vozijo albionski tovornjaki, pa so kljub temu vstopali nanje. Ko so jih naslednji dan — razbite in okrvavljene — boljševiki prignali v Teharje, k nam na dvorišče, je v njihovih moko-krvavih očeh gorel ponos zvestobe: „Saj smo vedeli, kam gremo.“

„Pa zakaj ste šli, moj Bog?“ je bilo naše vprašanje.

„Kam pa naj bi šli brez vas?“

„Kako bi vi sami brez nas?“ je bil njih odgovor.

Ko smo bili že v skupni „C“ — določeni za smrt, smo morali čez dan sedeti na ostrem gramozu pekočega sonca — okostnjaki, žejni do smrti — čakajoč komisarja, ki bo nas klical za odvoz na morišča.

Vhodu velikega dvorišča se je približal partizan z zlatimi našivi in v spremstvu partizank z revolverji in konjskimi bici. Prezirljivo so opletali po mreži, ki nas je ločila in iskali žrtev za svoje sadistične naslade.

Partizan je zapičil pogled v mladega domobranca Toneta iz našega udarnega bataljona: „Ti cigan, pojdi sem, da, da ti,“ je kazal. Tone se je opotekel k njemu.

„Ti poznaš vaše oficirje, ki so še tu med vami. Če mi jih pokažeš, boš dobil vode in v senco boš lahko šel. Si žejen, kajne?“

(Dragi prijatelji, ko bi vam znal povedati, koliko bi bilo vredno prgišče vode v teharskih arenah!)

Tone se je zravnal in se s slepim pogledom ozrl po velikem dvorišču usihajočih življenj: „Nobenega našega oficirja ne vidim.“

Partizan je udaril, da ga je zbil po tleh. Potem mu je ukazal na tam stojeci stol za odročenje. Tone je zakolebal in se zgrudil na tla. Pod udarci in brkami so ga pustili ob vhodu. Šele, ko ga je večerna rosa osvežila, se je premaknil in se previdno priplazil do nas: „Ne bom vas izdal! Naj stori z menoj kar hoče, ne bom vas izdal!“ Črn prah na krvavem obrazu mu je risal grozeče poteze.

Ko ga tudi drugi dan partizan ni strl, so domobranca Toneta polzavestnega odvlekli po tleh v klet — krvavi bunker k oficirjem na železne kavlje. Na gola ramena so mu vžgali zvezde.

Drugi primer utelešene ideje je domobranski kurat, ki je spovedoval, bodril in blagoslavljal med nami. Ko so ga partizani odkrili in je povedal, da je duhovnik, so mu v zapestju odsekali roki. Pa je še vedno blagoslavljal — s krvavimi štrclji, dokler se ni zgrudil na ostri gramoz.

Taki in to so bili domobranci — slovenski mučenci!

Toda niso bili mučenci zato, ker so bili zasramovani, razbiti; ker so jim sekali roke, rezali ude in iztikali oči, mučenci so zato, ker so vztrajali do konca; do zadnjega akta mučenj, do dna brezen. Vztrajali v medsebojni zvestobi, v zvestobi Bogu in narodu, do zadnjega diha, ki je bil v slavo Bogu in Mariji, do zadnje misli, ki je bila dom in domači do zadnjega „Zbogom“, ki je bil materi in nevesti, ki bosta zaman čakali, kdaj se povrne njen domobranec.

Z besedami Balantiča so se poslavljali v duhu:

„Poškropi me mati z blagoslovljeno vodó, da najdem vsaj konec potí, mati, mene več k tebi ne bo.“

Novi minister slovenske vlade za izseljence Janko Prunk svetuje vam, naša mladina, da, prav vam tu v Argentini, da nam poveste, „da nas je čas povozil in, da stvari, ki smo jih v Argentini gojili 45 let, da teh stvari ni več.“

Prepričan sem, da boste znali povedati temu ministru, da se moti, kot se je zmotil Čuček s svojo „Sramoto“, kot se je zmotila partija, ki je v večnost gradila svojo tiranijo rdečega raja.

V Argentini smo, gojimo in bomo gojili ideale slovenstva in vere! Ti ideali so bit našega življenja, so smisel naše biti, so nam sveti! Ti ideali bodo svetli tudi našim potomcem tedaj, ko mene in tebe, gospod minister, ne bo več. Razlika med nami in vami pa bo v delih za slovenski narod.

— Zdi se, da ima čas doma neko podobnost času pred pol stoletja.

Komunizma ni več, komunisti pa so. Tudi tedaj ga ni bilo — komunizma, bili pa so Stalinovi hlapci in rablji, ki so pripravljali nasilje.

Tudi tedaj so začeli z blatenjem Cerkve, vere, duhovnikov in narodnih predstavnikov. Sledila so obrekovanja, grožnje, nasilje, umori. Danes je zaznavna ista pot.

Ko se narod počasi otresa strahu polstoletne tiranije in se mladina organizira v cerkvene in kulturne organizacije, je to v napotje „prenoviteljem“ — preoblečenim komunistom. Gospa, ki je bila pri nas na obisku, nam je ponujala „spravo z mrtvimi“, nas učila „spoštovanja drugačnosti“, sedaj v strahu svari: „Zaustavite desnico“ — resnico, odkrivanje nasilja, spoštujte nas, pustite nam masko NOB.

Take in podobne poznamo že 50 let.

Eno pa je dejstvo in razlika s časom: Rdeči zmaj je smrtno zadet, le več glav ima, katere še vedno sikajo strup in bruhajo ogenj sovraštva.

Vztrajajmo tudi mi do konca, do zmage pravice in resnice! „Tudi Kristus ima svojo fronto!“ je pred desetletji zaklical nadškof Jeglič. In ta fronta si ti naša nova slovenska mladina tu in doma.

Strnite se zopet v „udarne bataljone“ z orožjem odločne resnice, pravice za vse, da bo vzklilo resnično spoštovanje, sožitje, sodelovanje vseh za nujno narodovo spravo, ki bo zdravje in rast naše nove Slovenije.

Motijo se komunisti, če mislijo, da, ko je narod odkril njihova morišča in postavil križe, da je že zadoščeno narodovi spravi. Ali kot je dejal bivši minister Janez pri nas na obisku, da je želja vlade, da pristanemo na „simbolično spravo brez pogojev“. Da, kaj pa je to, sprava brez pogojev —

plašč pozabe čez vse — kapitulacija — kost, ki jo nam ponujajo „prenovitelji“. Prejšnja slovenska vlada je ugriznila v to kost, zato si je — na žalost, polomila zobe.

Dokler bo boljševiska revolucija pobarvana z NOB, dokler bodo nasilniki prejeli nagrade za svoja nasilja, dokler oblast ne bo javno obsodila vseh zločinov in krivic, dokler ne bo vrnjena čast vsem žrtvam komunizma in zadoščeno pravici, toliko časa doma ne bo pravega miru, ne strpnosti, ne sožitja, spoštovanja, razumevanja in sodelovanja za nujno vseslovensko spravo.

Ne le, da zahtevamo; po vesti smo dolžni pred Bogom, narodom in našimi pomorjenimi, da vztrajamo in si prizadevamo tudi za duhovno rast in lepoto naše zemlje na sončni strani Alp!

Ni lepa in nam draga Slovenija samo zato, ker ima Triglav, Gorjance, pa Nanos, Snežnik, Bled, gorice, doline in gozdove. Lepa in posebno draga nam je, ker je velika božja njiva, z rožami posejana nad tisoče okostnjakov — bratov mučencev.

Zato je lepa in nam tako draga. Zato je tvoja in moja in —
NAŠA SI — SLOVENIJA!

ZA ZGODOVINO

LUDVIK KOLMAN

Akcije borovniške Vaške straže

1942.

9. septembra, na prvi petek je bila ustanovljena Vaška straža v Borovnici; večinoma iz mladoletnih fantov — nekaj kmečkih sinov in sinov delavcev in iz hlapcev.

9. oktobra: Prvi pohod preko Krima, Osredka, Išaka, Rob, na Krvave peči. V isto smer druge edinice iz Dolenjske. Po štirih dneh se vrnemo; kurir prinese vest, da je bil v Ljubljani ubit dr. Natlačen. Istočasno je bil napad na Begunje.

November. Sredi novembra drugi napad na Krim. Ujeta je bila balkanska kurirka Metka (Marija Ornik z Viča). Imela je potni list izdan v Sofiji, vidiran v Sarajevu, Beogradu, Zagrebu, in italijansko dovoljenje za prehod ljubljanskega bloka. Bila je oborožena z bombami in s prekrasnim nožem iz jelenovega roga; vse za prvo pomoč. Ujeta je bila blizu nove barake v zemlji za 50 ljudi. Z informacijami nas je zapeljala, da so partizani iz bližnjega lagerja ušli.

December. Nov pohod v Krim. V bližini, kjer je bila ujeta kurirka, smo nad Tomišljem razbili „Glavni štab partizanske vojske na italijanskem okupacijskem ozemlju“. Partizani so bili presenečeni pri kuhanju večerje (dva kotla svinjine in govedine), in v „pisarnah“. Zaplenjena je bila tam

zastava štaba, ki je bila potem razstavljena v Asičevi trgovini v Prešernovi ulici. Dobili smo tri šotorska krila zaupne pošte za terenske odbore v Sloveniji: Ljubljana, Kranj, Celje, Maribor, Rogška Slatina itd. Zaplenjen je bil najvažnejši dokument „S strahom bomo zagrmeli...“, lastnoročno podpisano od Kardelja, Kidriča, itd., in naslovljen na glavnega poveljnika partizanske vojske „Matija“. Fotokopija je bila objavljena v Slovenskem domu in v Črnih bukvah. Tam pravi: pobiti vse bivše oficirje, vse kulake itd.: ugotavlja, da postajajo Vaške straže močne in pravi, da se morajo partizani ukopati v zemljo. Zaplenili smo čez 60 mitraljezov, ogromno municije, bombe, pištole, pisalne stroje itd. V kotlu so kuhali celega prašiča; imeli so tudi še dve kravi, več vreč bele moke, sladkorja, riža itd.

V decembru še en pohod; to pot čez Pokojišče na Begunje in Bloke. Informacije za to smo dobili nad Tomisljem. V Dolgih talih (že so gozdovi med Pokojiščem in Logatcem) smo v zemlji odkrili dvonadstropno skladišče žita, krompirja, fižola itd. Tovor je nosilo 19 mul. Žito je bilo prenešeno v Borovnico, porabljeno za hrano posadke in za posevek polja na Pokojišču.

Padež in Zavrh prihodnjo pomlad. Ljudje iz vseh treh vasi so bili preseljeni v Borovnico, pa so prihodnjo pomlad pod stražo obdelali in posejali polja. Enako so jeseni pod stražo pospravili pridelke. Ob taki priliki je bil ubit hrabri Marko Popek, ki je na skrivaj šel „domov“ (že na predvečer, ko je bilo določeno, da gredo domačini pod stražo pospraviti pridelke. Njegovo truplo je bilo prenešeno v Borovnico, jer je bil s častjo pokopan.

Terenci so imeli veliko opraviti zaradi tega in ne dolgo potem je eden glavnih padel.

Še pred božičem smo nad Brezovico, t.j. tri km od kasarne, končno odkrili bunker globoko v zemlji, kjer so bili ubiti še trije drugi terenci-partizani. Imeli so notri udobno stanovanje s štedilnikom, sveže mleko in še gorak kruh, radio itd. Viktor Kirn je odločal, koga je treba v Borovnici ubiti.

1943

Čez zimo ni bilo večjih akcij, razen stalnih patrolj med Rakitno in Begunjami in sploh v okolici. V glavnem se je utrjevala kasarna, zgradila se je nova baraka — število Stražerjev je naraslo na 90. Spomladi smo obdelali polja na Pokojišču in Zavrhu, mobilizirali živino od kmetov v Borovnici.

Partizani so vedno bolj ogrožali okoliške vasi. Tako se vas Pristava izseli; ljudje pridejo v Borovnico. Ustanove se Vaške straže v Sabočevem, Brezovici, Ohonici in Niževcu. Sami domačini — kmetje in sinovi.

Stanje jo postalo neznosno, ker so partizani začeli napadati Italijane, ki so nosili hrano svoji posadki v bunker na Zavrh. Ob taki priliki je bil ubit aktivni oficir , domačin Milan Švigelj, ki je bil prvotno četnik in potem pri partizanih. Govorilo se je, da so ga ubili partizani sami. Pozneje je bila k bunkerju na Zavrh zgrajena vzpenjača in bunker ojačen s stražarji in je končno prišel v naše roke, kakor tudi bunker na nasprotnem hribu Planina. Po razpadu Italijanov smo vse prevzeli sami, flake na obeh postojankah.

Zaradi teh flakov so nastopile velike nerodnosti, ko so regularno nemško vojsko zamenjali z S. S. edinico. Flake nam je dal hauptman Maunz po odredbi Obersta Örtla, ki je bil komandant za sektor od Ljubljane do italijanske meje. SS-ovci so se takoj spajdašili z borovniškimi terenci v vasi in so zahtevali, da flake odstranimo. Jaz sem se uprl proti temu na nemški komandi na Vrhnikih ob navzočnosti vseh nemških poveljnikov iz okraja in vseh domobranskih poveljnikov na tem teritoriju — to je Vrhnika, Horjul s Št. Jostom, Korena itd. rekel sem: „Oberst Örtel je videl obrambo Borovnice v teh flakih — on je bil višji oficir kot ste pa vi! Flaki ne pridejo dol!“ — in niso prišli! To pa je bilo dovolj povoda, da so me 8. maja 1944 Nemci zaprli.

Domobranski oficir Kastelic je bil odgovoren za vzpenjačo, ki je dovažala hrano za moštvo in municijo za te flake.

Večji pohod spomladi 1943 je bil pohod na Ljubljanski vrh (med Bistro in Vedrom). To pot so šli Italijani z nami — v resnici so oni organizirali ta pohod s pretvezo, da bi nas speljali v zasedo in bi nas partizani pobili. To je zvedel naš obveščevalec Tone Kovac; (bil je student in pri straži od začetka). Kot vedno smo mi, stražarji, nosili vse mitraljeze in municijo in šli naprej — saj smo vedeli zakaj! Italijanski obveščevalni oficir (prvič v akciji), ki je bil v dogovoru s partizani (bil je pri njih nekaj dni v gozdu, da so vse planirali), ni bil na to pripravljen. Nam so to pot mitraljezi rešili življenje. Borba se je razvila preje kot je bilo pričakovati. Italijani so zbežali, mi pa smo pognali partizane in dobili tri pare konj, ki so jih bistriški in kmetje iz Pogore dali partizanom.

Spomladi, morda meseca maja smo spremljali italijanskega generala, zastopnika Gambare, na Rakitno, ko je šel inšpicirat italijanske postojanke od Ljubljane naprej. Do Borovnice so ga spremljali njegovi vojaki, ko pa je prišel do našega zveznega oficirja (Italijana) blizu naše kasarne, je tam svoje vojake odslovil, prišel k nam in prosil, da ga mi spremimo na Rakitno. Šli smo z njim z vodom in rešili generalovo življenje („nagazna“ mina!). Ponudena mi je bila zlata medalja in majorski čin, kar pa sem vse odklonil, le posadka je dobila posebno pohvalo. Rečeno je bilo javno, da nam več zaupajo kot pa svojim lastnim vojakom.

Veliki Dakijev napad na kasarno in vse okoliške vasi dne 14. avgusta 1943

Vedeli smo, da se nekaj pripravlja in smo pridno patroljirali na vseh mogočih koncih, dokler nismo končno zapazili, da se nekaj zbira na vrhu Strmca pri Koželjskih žagah. Vrgli smo nekaj bomb z bacaci in vse se je razkropilo. Vrnemo se v kasarno in se pripravimo. Italijani so se izgovarjali, da njihova artilerija nima dometa. To je bilo v soboto dopoldne. V soboto zvečer po 10 PM začne Daki napad s tremi bataljoni od vseh strani. Edinica v Ohonici takoj pade. (vas je branilo je nekaj domačinov, ki so takoj prišli v kasarno). Niževcec drži dokler je municije. Vas Brezovica drži do jutra. Najhujše je bilo v Sabočevem. Na posadki je bilo 18 mož, vsi ranjeni, eden mrtev v bunkerju. Zdržijo do štirih zjutraj, ko smo mi prišli na pomoč iz kasarne.

Predno so se partizani umaknili, so zažgali neki hlev zunaj vasi v Sabočevem. Ljudje so povedali, da so tja vlačili svoje mrtve. Ko smo pogorišče pregledovali, smo še našli mlako krvi. Vsa dolina je bila polna partizanov. Požagali in nametali so drevje čez cesto, tako da tudi, če bi Italijani hoteli priti iz Borovnice na pomoč, ne bi mogli. Pred dnevom se partizani umaknejo. Ob napadu je bilo v kasarni 100 mož, nobenemu se ni ničesar zgodilo.

Drugo jutro, tako je Borovnica pričakovala, bo prišla vest iz kasarne, da smo vsi pobiti... mi pa smo prišli s celo posadko v Borovnico k maši.

Takoj po tem napadu že pridejo Nemci v Borovnico, pa se ne brigajo za nas, le za Italijane.

Daki nam je pustil na listku „sporočilo“: „se še vidimo“, prišel pa ni!

Razmere po 8. septembru — Akcije z Nemci

Po 8. septembru se je življenje v kasarni uredilo popolnoma po vojaško. Novi oficirji so prevzeli čete in z njimi vežbali. Tako sta iz posadke Borovnica odšli dve četi v Rupnikov bataljon, ena četa v Ljubljano, vsi drugi pa so poleg kasarne v Borovnici vzdrževali bunkerje ob železniški progi od Brezovice pri Ljubljani do Logatca. V Borovnici je bila tudi edinica z oklopnim vlakom. Bilo je nekaj prask na Šampetovem mostu pri Verdu, vendar nam Daki ni mogel do živega.

Naj omenim še to: Že 24. novembra 1943 sem dobil dekret od generala Rupnika, prezidenta pokrajinske uprave v Ljubljani, da prevzamem posle okrajnega glavarja na okrajnem glavarstvu v Novem mestu. Na odhod moram biti pripravljen vsak čas. Dekret se imam pri sebi. Kot domobranec nisem bil najbolj navdušen nad to premestitvijo, ker smo imeli v načrtu še velike pohode proti Rakitni in Menašiji (t. j. okolica od Rakitne proti Cerknici) sploh, sem odlašal, dokler se je dalo.

Marca 1944 smo doživeli prvi bombni napad na železniški most. Takrat ni bilo nobenih žrtev.

Rakitničani, ki so imeli svoje pri domobrancih, so prišli 9. septembra z njimi v Borovnico z vso živino, ki so je še imeli, in z vsem premoženjem. Ker so partizani takoj, ko so Stražarji odšli iz Rakitne, vas in okolico zasedli, so ljudi strahovito ustraževali. Mi smo pošiljali stalne patrulje, ki jih je vodil domačin Keržič. Tretji dan je šel s tremi vodi, ker je hotel dobiti informacije od glavne terenke — njen sin je bil že velika partizanska „oblast“, — in da si natančno ogleda položaj. Mati ni hotela ničesar povedati. Rekla je le: „Moj sin ne bo nikoli več spal pod smreko.“ Kmalu po tistem sta se Keržič in ta sin srečala; vsak izza enega grma — in Keržič je bil hitrejši.

Po informacijah od Keržiča smo videli, da je položaj neznosen. Grem k Nemcem in povem o situaciji. Nemci so dali takoj tri topove v Jelov. Preračunana je bila pot za primer umika. Mi smo odšli s tremi četami (Begunci, Št. Vid, Rakitna in Borovnica), Nemci pa z enim vodom in 5 mitraljezi. Županov vrh nad Rakitno so imeli zasedeni partizani. Mi smo prišli čez Sabočevo. Nemci pa so hoteli po dolini in so imeli takoj dva mrtva

in enega ranjenega. Mi vsi skupaj pa smo jurišali na Županov vrh. Partizani bežijo. Nato zapazimo na desnem krilu novo grupo. Nemci hočejo takoj streljati, ko pride eden od naših in pove, da so mobiliziranci! Spoznali so me po „fajfi“ iz borbe v Krimu, iz Krvave peči in Roba v letu 1942. Bilo je 26 mobilizirancev — Dolenjcev, med njimi France Levstik, Rigler, Mrzel, Lipovšek (Lipovec)?, Lojze Gregorič in drugi.

Medtem so partizani zbežali, mi pa smo dobili 12 osedlanih konj in vsi mobiliziranci so odšli z nami. Nekateri so ostali pri nas, drugi so odšli v Ljubljano.

Drugi pohod na Rakitno. Vodijo SS-ovci. Prednja četa iz Brezovice bi morala zasesti Županov vrh, pa ni prišla. Mi pa smo prišli preko Pakega in Planine nad Sabočevem v Rakitno brez vsake borbe. Nemci pa so udarili kar po dolini in so imeli takoj tri mrtve. Partizani streljajo iz cerkve in obzidja. SS odredi umik in hoče zažgati vas. Jaz to preprečim, ker bi šel tako ves živež in živina. Ljudem damo „ali-ali“, pa se vsi radi umaknejo z vozmi in živino, čeprav je bila cesta na več krajih zasekana. Vsi smo se vrnili v Borovnico.

Medtem je šlo terencem v Borovnici sila narobe, ker smo imeli uspehe pri preganjanju partizanov. Začeli so novo ofenzivo proti nam in so pridobili na svojo stran SS poveljnika. Spet sem bil klican na komando, kjer je SS poveljnik zahteval, da odstranimo flake iz obeh kot. Jaz sem se uprl — pa o tem sem pisal že drugje.

Bilo pa je to dovolj povoda, da sem bil 18. maja 1944 od Nemcev aretiran. In kako — na predvečer mi je nemški komandant v Borovnici rekel, naj grem v Ljubljano na štab, da me zaprejo, ker, če bi me aretirali v Borovnici, bi bil takoj upor. Tako sem tudi storil. Ženi sem pustil pismo pod blazino na postelji, da me ne bo domov. Ko je dobila pismo, sem bil že na Gradu. Po treh dneh gre žena naravnost h generalu Rupniku, ker na domobranskem štabu ni dobila pravega odgovora. General Rupnik o mojem zaporu se ni nič vedel. Takoj je klical in zagrmel nad polkovnikom Krenerjem — kaj se pravi, zapreti enega najboljših oficirjev! Krenerju sem bil trn v peti od vsega začetka, ker sem pač imel svoj prav in prakso na terenu. (Vedel sem o telefonskih klicih na Št. Jošt za črno borzo, itd.)

Iz Gradu sem bil premeščen na ambulanto na Poljanskem nasipu, ker sem imel angino pectoris. Še ko sem bil na Gradu, so prišli borovniški domobranci z avtom in me vzeli v Borovnico za čez noč. To se je ponovilo nekajkrat. Fantje so bili res besni, da sem jaz sedel v zaporu. „Mi hočemo očeta nazaj,“ „Oče“ so me klicali stražarji.

23. maja sem bil potem na Bledu obsojen za Dachau. Trikrat sem bil določen za transport, pa me je vselej rešil general Rupnik — za kar sem mu za vedno hvaležen.

Ko so me premetili na Poljanski nasip, je šla moja žena spet h Krenerju, ki pa jo je poslal k nemškemu oficirju. (Ta je bil najprej v Begunjah na Gorenjskem!) On sam jo je s svojim avtom peljal v zapor in tam dal nalog policiji, da ima ona pravico obiska pri meni vsak dan in uro! To je bil gotovo delo generala Rupnika, ker ji je isto rekel tudi on. Naročil ji je tudi da, kadar

izve za kako nevarnost, naj takoj pride k njemu ali ga klice. To je tudi storila. Policistom, med katerimi je bilo veliko OF-arjev ta nalog ni bil ravno dobrodošel; vendar ji niso delali nepravil.

Sedaj pa še doživetje v zaporu

Ves čas sem bil v domobranski stotniški uniformi. Spal sem med samimi OF-arji, ki niso mogli ugotoviti zakaj sem tam. Nekega večera, ko se spet sprehajam po hodniku, mi policija pripelje iz ženskega zaporu mlado dekle s šopkom rdečih nageljnov. Rekla je: „Kako silno smo vsi srečni, da ste, kot domobranski oficir, na naši strani!“ Kako se je motila! Sprejel sem sopek, da sem imel dokaz. Seveda sem zadevo takoj javil odgovornim osebam, da so verjeli, kako gnilo je vse na policiji! G. Hlebec in g. Hacin kar nista mogla verjeti, ker sem jima že preje pravil, kaj vse slišim in vidim na hodnikih. Šopek je bil zadnji dokaz.

Že sredi aprila 1945 so Nemci vedeli, da se bliža konec. Tako me je nemški šef policije Duscha poklical in rekel, če prestopim k policiji, lahko takoj zapustim zapor. To sem sprejel in dva dni sem sedel na policiji, kjer smo delali načrte kako organizirati policijsko obrambo Ljubljane.

Umik

Medtem je prišlo sporočilo, da se na Št. Joštu zbirajo domobranci, ki so se umaknili iz Logatca, Rovt in okolice. Okrog Logatca je že vse gorelo; partizani so prihajali vedno bližje. Na policiji dobim motor in me Blaž Potočnik potegne na Št. Jošt. Pogled na utrujene in obupane domobrance je bil porazen. Tam je bil kapetan Fortuna s svojimi vojaki, Lojze Bastič s Št. Joščani, Pregelj in še drugi vodje. Na prošnje in prigovarjanje vseh sem ostal in se nisem vrnil v Ljubljano. Ker je bil kapetan Fortuna najstarejši, smo ga izvolili, da on prevzame komando in organizira umik. On pa se je opravičil, da potrebuje eno uro, da uredi svoje stvari. Čas je potekal, njega ni bilo od nikoder; vojaki so postajali nestrpni (pol posadke je bilo pijanih). Medtem prideta dva Vlasovca, ki so se tudi umikali. Kaj narediti in kam?

Ker kapetana Fortune ni bilo nazaj, so vsi zahtevali, da prevzamem komando in odredim umik. Logaški okrajni načelnik (imena se ne spominjam) je prevzel umik civilov, ki naj takoj odidejo proti Lučnam in Škofji Loki. Z domačini so odšel tudi tri učiteljice; med temi tudi moja žena z 11-mesečnim sinom.

Po posvetu z oficirji, kam in kako, sem dal nalog za umik čez Samotorico na Koreno in Polhov Gradec. Tam smo se srečali z majorjem Lemanom, ki naj bi vodil zaščito za vse begunce. On me je imenoval za svojega pomočnika. Vlasovci so bili na levem krilu, mi na desnem. Nadaljevali smo tako proti Tržiču. Že pred Tržičem je bil zastoj: Nemci, civilisti, domobranci, vozovi, pešci, tanki... Nemci ovirajo pot in ne puste naprej ne civilistom in ne domobrancem. Partizani že napadajo od vseh strani. Zmešnjava na celi črti. Ker sem znal nemško, sem se z domobranci nekako prebil do prve vasi na poti proti Ljubelju. Kot svojega pomočnika me Leman spet pošlje nazaj

v Trzič. Tam je bila zmeda še večja kot prej. Partizani so napadali vedno huje. Videl sem padlega domobranca, ki mu je odneslo polovico glave. Pokrižal sem ga, in pokril. Pozneje sem zvedel že v tu v Ameriki, da je bil to brat gospe, ki živi tukaj v Waukeganu in je doma iz Cerklj. Preprosil sem Nemce, da so končno dovolili, da se je civilna kolona začela pomikati. Medtem pa pride vest od moža do moža — stotnik Kolman, hitro nazaj proti vasi! Klicali so pomoč za go. Igličevo, ženo domobranskega zdravnika, ki je ravno porodila na vozu. Ni pa bilo konj, da bi jo potegnili naprej. Od Nemcev sem dobil konje, da so jo potegnili proti Ljubelju. Ko pridem na vrh tunela, se zvedel, da se je medtem major Lemana ustrelil. Panika je bila velika. Partizani napadajo, ljudje bežijo na vse strani — nobene komande, ne vodstva. Preprosil sem Nemce, da so oddali s ceste nekaj ponovnih streljav na partizane, da se je malo umirilo. Vse je drvelo v tunel. Tam dobim še nekaj borovniških domobrancev in 16-letnega brata moje žene, ki je vozil municijo za borovniške domobrance. Konje je tudi že izgubil. Kako smo v tisti paniki prišli skozi tunel, ne vem; vem samo to, da je bila zmešnjava, ki se je ne da opisati.

Vetrinje

Ko sem prišel v Vetrinje prav med zadnjimi kot „poveljnik brez vojske“, je bila tam že večina domobrancev. Ker sem bil od Nemcev zaprt, nisem imel svoje edinice domobrancev, pač pa sem spadal k policiji. Večina oficirjev so že dobili nove čine, meni pa je nekdo rekel: „Šaj ti nisi bil na terenu!“ Zgodilo se je, da sem menda bolj po sili razmer postal član Narodnega odbora. V taborišču je bilo več umorov in tako je angleški major Barre, poveljnik v taborišču, zahteval, da se imenuje nekoga za šefa lagerske policije. Ker sem bil že nekako član policije v Ljubljani, in ker je major zahteval jurista, sem bil po dr. Meršolu imenovan jaz. Fantje pri lagerski policiji so to „izbiro“ z veseljem sprejeli. Tako sem hodil na sestanke z Narodnim odborom. Ko so se začeli transporti, so poslali dr. Janeža, da se prepriča, kam gredo. Vrnil se je in povedal, kaj je videl. Ko sem to poročal na seji Narodnega odbora, so vsi zanikali in rečeno je bilo, da bo vsak kaznovan, kdor bi trosil take vesti! Končno je bila vrsta na policiji, da se vrne. — Rekel sem fantom: „Počakajte, da se vrnem!“ Šla sva na Narodni odbor s pokojnim Gunstelnjom Novakom — zakaj vendar ljudem ne povedo resnice. Bitenc mi je dal tale odgovor: „Ali niste videli včeraj, da vam nisem nalil čistega vina!“...

Vrnil sem se v lager; fantje so me čakali. Rekel sem: „Vsi ste razrešeni; pojdite kamor veste...“ In so šli. Med temi, ki so se rešili, sta bila v Clevelandu domobranca, Taborjana Milko Pust in Milan Dolinar. Večkrat sta mi povedala, kako so čakali v Vetrinju, da se vrnem s čistim odgovorom.

Še nekaj o majorju Barreju. — Ko me je postavil za šefa lagerske policije, sem ga vprašal: „Kaj pa orožje? Dobim pištolo ali kaj?“ Odgovoril mi je: „Ti ne boš nosil orožja nikoli več!“ Po 45 letih sva se srečala na banketu v Torontu in je rekel: „Se spomniš, ko si me vprašal, kje je moja pištola, in sem ti rekel: Nikoli več!“

Tako mislim

SOBOTNA BRANJA (Slovenec, 10. oktobra 1992)

Branje je bilo vedno, od zgodnjih otroških let moj glavni konjček. Brala sem vse, kar mi je prišlo v roke. V mladosti bolj tisto, kar so imeli starši za primerno, pozneje pa sem izbirala sama.

V letih po vojni, ko so bili dosegljivi le režimski časopisi, pa kakor koli so se že imenovali, je bila izbira tragikomična, saj se je vsak dan na prvih straneh pojavljal „naš dragi voditelj tov. Tito“, pač v stilu 40 let trajajoče nedeljske radijske oddaje *Se pomnite tovariši*.

Za nekoga, ki si je že v rani mladosti oblikoval svoje mišljenje, vsekakor neprebavljivo. Imela sem srečo, da sem od leta 1965 delala pri francoskem podjetju, kjer sem prebirala časopise *Le Monde*, *Figaro*, tednika *Le Point* *Express*. Vsak dan sem zvedela, kaj se resnično dogaja po svetu, in to mi je takrat v tistem enoumju ogromno pomenilo.

Danes pa prebiram domače časopise, predvsem *Slovenca*, vendar tudi *Delo*, predvsem njegovo sobotno prilogo.

Tokrat bi omenila Sobotna branja časopisa *Slovenec*. Odkar ima ta časopis nove urednike, je sobotno branje velik užitek. Naj omenim dva članka avtorja Janeza Markeša in sicer *Zlomljena kost in slaba vest* (19. septembra) in *Iz hlapčevstva v politični rasizem* (3. oktobra) pa seveda večkrat prebran prispevek slovenskega metropolita *Etika prehodnega časa* (26. septembra).

Iz hlapčevstva v politični rasizem je članek, ki ga je vredno večkrat prebrati, kajti v njem je popolnoma resnično in objektivno prikazano današnje politično ozračje v Sloveniji, ki ga skuša na svoj prekanjen način osvojiti SDP, s svojimi ljubljanim voditeljem Kučanom. Kaže, da komunisti brez idolatrije ne morejo živeti in preživeti. Prej je bil njihov brezmejni idol Tito, danes pa tukaj v Sloveniji Milan Kučan, v katerem se tako dobro prepoznajo. Nekaj pa Kučan pozablja, in sicer to, da smo v Sloveniji tudi ljudje, ki v njem ne gledamo nikakršnega „voditelja“, ker ga ne rabimo. Rabimo samo demokracijo in poštene politike, tega pa nam nekdanji in sedanji komunisti ne morejo ponuditi.

Včeraj sem gledala komemoracijo v spomin na pred 50 leti ustreljene talce. Večinoma so bili žrtve krvoločnega okupatorja, pa tudi brezvestnih in neusmiljenih domačih komunističnih revolucionarjev, katerih geslo je bilo: „Žrtve morajo biti.“ Pa vendar imajo ti mučenci imena zapisana že desetletja in tako je tudi prav. Tisti, po vojni pobiti, katerih število je neprimerno večje, pa nimajo nikjer ne imen ne pomnika, kot da jih nikoli sploh ni bilo. Pa vendar so bili to nekaterim sinovi, otroci, bratje, možje ali žene.

Okupator je imena ubitih objavljal na javnih mestih in svojci, kakor je bilo to strašno, so bili o tem obveščeni, *komunisti pa so svoje žrtve ubijali skrivaj, jih skrivoma zagrebli, uničili njihove dokumente in upali, da bo*

njihov zločin ostal za vedno skrit. Komunisti niso ubijali samo ljudi, ubijali so tudi zgodovinski spomin naroda, ki bi mu radi spet zavladali.

Potrebujemo predsednika, ki bo predsedoval vsem Slovincem, ne pa samo svojim partijskim tovarišem.

Marija Vodisek

Samo volilna propaganda

(Slovenec, 8. septembra 1992)

Odgovor na članek: SDP Slovenije za učinkovito popravljanje krivic.

Članek je izšel v Kmečkem glasu, podpisana pa sta predsednik SDPSlovenije Ciril Ribičič in vodja poslanskega kluba SDP Miran Potrč.

Oba visoka voditelja partije se v tem članku zavzemata za popravljanje krivic, storjenih zaradi nekdanjih političnih represivnih preganjanj. Zato je njima in SDP nerazumljivo, da državni organi Republike Slovenije, predvsem republiški državni tožilec, store tako malo in delujejo tako neučinkovito pri popravni očitnih krivic. Ne bi ponavljal vsega članka, vendar je omenjena skrb, da ne bi bili v Sloveniji potrebni lastni „nürnberski procesi“ itd....

Kot kmet razumem članek kot propagando bližajocim volitvam in poskus pridobivanja volilnih glasov kmečkega prebivalstva... Tovariša prenovitelja (beri komunista), kmet je preživel partizansko vojsko in v njej tudi sodeloval. Kako ste z njimi ravnali po vojni, vemo — obvezni prisilni odkup, odvzem zemlje z nacionalizacijo, obdelovalne zadruge, zapiranje kulakov, nešteto krivic... Zato kmeta ne boste več „nafarbali“, preveč grenkih izkušenj ima, ne bo pozabil, da še danes niste za vračanje krivično odveztega premoženja. Kaj je večja krivica, kot so pomori vojnih ujetnikov? Kočevski Rog, Teharje, Hrastnik in še kje.

Pol stoletja ste to krivico prikrivali. Zanje se niste nikoli posipali s pepelom, niste bili na spravi v Kočevskem Rogu in Teharjah, torej niste za popravljanje krivic... Tudi v parlamentu SDP (čeprav prebarvani) ne delujejo prav nič demokratično. Po skoraj polstoletni vladavini komunizma, partije, armije, ker ste bili vsi genialni politiki, avantgardisti, za nič odgovorni — ste zapustili propadlo gospodarstvo, prazno blagajno in velike državne dolgove. Vse ste potem prevalili na Peterletovo vlado. Vam še kdo lahko verjame?

Naša mlada povojna generacija, šolana v komunizmu, mora poznati zakrito preteklost, da bi lažje razumela sedanost. To smo mi starejši, ki smo doživeli vse strahote druge svetovne vojne in povojnih let, dolžni povedati. Sprava pri nas je nujna, žal je do danes še vedno le beseda, kajti „zaslužni“ le težko priznajo zмотo.

Naš kmet se je kljub neugodnemu položaju v komunističnem režimu odrinjen od vsakega odločanja, zasmehovan zaradi vere, obdržal zgolj s pridnostjo in ljubeznijo do zemlje. Vse, kar ima danes, so plodovi pridnih žuljavih rok, mnogi „zaslužni“ pa so dolgo in lepo živeli le od politike.

Pretekle izkušnje so kmeta in delavca zmodrile in ob volitvah bo znal „ločiti zrna od plevela“.

Kaj naj ob koncu tega še odgovorim tovarišema, oprostite, gospodoma, Ribičiču in Potrču? Vsak naj pometa pred svojim pragom.

Polde Petan

Slovenija ima grobove tudi zanje **Spomenik žrtvam komunističnega nasilja 1941-1945**

(Družina 22, 1992)

Ljudi je toliko kot za zadnjo veliko noč, so mi dejali znanci, ko smo se v nedeljo, 24. maja, dopoldne bližali župnijski cerkvi na Dobrovi pri Ljubljani. Ob 10. uri je bila maša zadušnica za vse druge žrtve svetovne vojne in revolucije, po maši pa blagoslovitev spomenika žrtvam komunističnega nasilja v letih 1941-1945, ki počivajo neznano kje v slovenski zemlji, in njihov simbolni pogreb. Spomenik so postavili, tako piše na njem, svojci žrtev v letu 1992, ko je za to dozorel čas.

Poleg župnika Antona Goloba so somaševali štirje duhovniki, ki so doma iz dobrowske fare. Pri maši je govoril p. Marjan Čuden, simbolni pogreb in blagoslovitev spomenika pa je opravil domači župnik.

Spomenik je delo domačina arhitekta Antona Zalaznika. Narejen je v obliki kamnitega križa; iz njega rastejo štiri plošče, na katerih so vklesana imena vasi, ime in priimek žrtev ter letnica rojstva. Sto tri imena, sto tri žalostne usode, sto tri smrti slovenske državljanske vojne. Nekateri so bili zelo mladi, skoraj otroci.

Po maši so se ljudje zbrali na pokopališču, drugi ob spomeniku. Med njimi so bili tudi ugledni gostje: član Predsedstva Republike Slovenije Ivan Oman, ljubljanski župan dipl. inž. Jože Strgar, župan občine Ljubljana-Vič Bogdan Bradac, republiški poslanec Nace Polajnar in številni drugi. V priložnostnem kulturnem programu je domači zbor zapel nekaj žalostink, recitatorji pa so recitirali nekaj pesmi, med drugim tudi odlomek iz Debeljakove Črne maše, kjer žrtve pretresljivo prosijo, naj jih pokopljejo v blagoslovljeno zemljo, in se žalostno sprašujejo: Kaj nima Slovenija za nas grobov?

Ob blagoslovitvi spomenika in simbolnem pogrebu je župnik Golob molil za vse žrtve, napisane na ploščah, za njihove ubijalce in vse žrtve 2. svetovne vojne.

Priložnostni govor je imel poslanec Nace Polajnar, predsednik parlamentarne komisije za odkrivanje povojnih zločinov.

Za njim je kratko govoril tudi Ivan Oman. Dejal je, da so tudi ti, zapisani na spomeniku, umrli za svobodo. Odklonili so lažno svobodo in se odločili za resnično svobodo. Spomin na rajne naj bo opomin živim, da se ne bi nikoli več zgodilo, da bi Slovenec moril Slovencega brata. Ne pozabimo, da smo kristjani, zato odpuščajmo. Samo z ljubeznijo je mogoče premagati sovraštvo. „Nikoli ne pozabimo idealov za katere so umrli ti, ki se jih danes

spominjamo: Bog - Narod - Domovina," je končal svojo misel Oman.

Predstavniki društva za odkrivanje zamolčanih grobov, ki so svojem pomagali pri postavitvi spomenika, so se zahvalili gostom in čestitali župniji, ki je poskrbela, da so njihovi pobiti člani dobili ime in grob. Sedaj lahko mirno počivajo. Bog naj jim bo milostljiv sodnik in bogat plačnik.

V sveti tišini, kot se za kraj in dogodek spodobi, so zbrani sodelovali pri obredu. Brez ploskanja, nemo in zbrano. Šele pozneje, ko so si ogledovali spomenik in prebiralili imena pobitih, so se razgovorili. Starejši, ki so mnoge žrtve poznali, so mlajšim in drugim razlagali sorodstvene vezi. Med pobitimi so tudi sorodniki vseh prej omenjenih duhovnikov, ki izhajajo iz dobrovske župnije. Naj mrtvi počivajo v božjem miru. Nam živim pa ostaja naloga, da si v luči svoje vere prizadevamo za mirno sožitje, spravo, pravičnost, sprejemanje drugih in drugačnih, spoštovanje in druge vrednote. Da se ne bi nikoli več ponovilo tisto, kar se je dogajalo pred pol stoletja.

Janez Gril

Liberalna stranka (LS) zahteva od Slovenskih krščanskih demokratov (SKD) odgovore na določena vprašanja

(Ameriška domovina)

Liberalna stranka je postavila vrsto vprašanj Slovenskim krščanskim demokratom in zahtevala jasne odgovore. Kakršni bodo ti odgovori, je rekel tajnik stranke Danijel Malenšek, bodo podlaga za strankino stališče do bodočega sodelovanja med LS in SKD. Prvi sklop vprašanj se nanaša na zadevo narodne sprave in pravnih posledic le-te. Malenšek je omenil sodno obravnavo zoper Vinka Levstika, ki ga LS brani, in še, da je bil vložen postopek tudi zoper Marka Kremžarja, sedaj živečega v Argentini. Liberalna stranka sama, je nadaljeval Malenšek, namerava predlagati sodno obravnavo zoper Zdenko Kidričevo, Matijo Macka in Mitjo Ribičiča.

Druga vrsta vprašanj se nanaša na stališče SKD do povolitvenega sodelovanja z nekaterimi sedanjimi opozicijskimi strankami. Posebej morajo SKD jasno demantirati trditve v zvezi z njihovimi kontakti z Liberalno demokratsko stranko, Socialistično stranko in celo s Stranko demokratične prenove oz. z bivšimi komunisti. Če tega ne storijo SKD je povedal Malenšek, njegova stranka ne bo mogla z njimi sodelovati, kajti bi to pomenilo prispevanje k nenaravni koaliciji. Tretja vrsta vprašanj se nanaša na razne zakonske predloge, ki so pred sedanjim parlamentom, med njimi zakon o privatizaciji, javnem dolgu itd. Malenšek pravi, da njegova stranka zagovarja stališče, da sednji parlament ne bi smel sprejeti nobenih teh zakonov, da naj pač čakajo na novi parlament, ki bo decembra izvoljen. LS želi, da bi SKD s tem stališčem soglašali.

Poročil o tem, kako naj bi na ta vprašanja SKD odgovorili, se nimamo.

Ni monopola na antifašizem

(Slovenec, 12. septembra 1992)

Nekoč sem napisal, da sprave ni. Je le tragedija. Deklarativna „narodna sprava“ v Kočevskem Rogu (7. 7. 1990) se zato naposled izkaže kot spodletelo srečanje, ki je samo še spodbudilo očitanje fundamentalistov z obeh strani: Ideologi „sprave“ danes poskušajo „zaustavljati desnico“ in iščejo klerikalizem predvsem tam, kjer ga ni. Domobranska stran se sprašuje, zakaj smo „morali poslušati v slovesnem govoru ob obletnici osamosvojitve tudi omembo protifašističnega boja?“ (France Borštnar, Pokopljimo revolucijo, Slovenec, 4. 7. 1992). Prav izenačenje antifašizma z revolucijo je bil uspeh stalinistične politike KPJ/KPS — in zdaj žrtve slovenskega holokavsta padejo na isti argumentaciji in potrdijo črno-belo sliko o antifašističnem uporu na Slovenskem.

KPJ/KPS si je prisvojila monopol na antifašizem. Toda komunisti so „meščanski tabor“ postavili natanko tja, kjer so ga želeli imeti, namreč med fašiste in seveda poražence vojne. Če že govorimo o narodnem izdajstvu, potem nikakor ne moremo mimo „Protiimperialistične fronte“ (PIF), iz katere je nastala OF: Komunistični antifašizem je bil šele posledica nemškega napada na Stalinovo Sovjetsko zvezo in nikakor ni bil stalnica komunistične politične usmeritve. Kot protidemokratsko gibanje so komunisti zvesto sledili zunanjepolitični liniji Moskve. Tako so najprej v Društvu prijateljevstva s Sovjetsko zvezo, nato pa še s politiko protiimperializma poskušali zbrati zaveznike, ki bi na osnovi antikapitalizma sledili liniji sporazumevanja s Hitlerjevo Nemčijo. 27. aprila tako slavi sporazum Ribbentrop-Molotov in ne nekega zgodnjega upora proti nemški okupaciji.

Revolucija za ene oziroma državljanska vojna za druge se je končala tragično, s pobojem razoroženih in vrnjenih domobrancev na Teharjah, v Rogu in številnih drugih moriških. Povojni zmagoviti in revolucionarni režim je svojo vladavino začel z „izvensodnimi justifikacijami“, torej z zločinom in ne s pravom, pravico in pravno državo. Komunizem je dokazal, da je kot levi totalitarizem samo zrcalna slika desnega, tj. nacističnega oziroma fašističnega. Antifašizem je bil nekaj drugega. Antifašistična koalicija oziroma njen demokratični del je že med vojno v atlantski listini in potem z ustanovitvijo Združenih narodov povedal, da je cilj antifašizma demokratična ureditev, ki bo upoštevala in spoštovala človekove pravice.

Zato niti argument, s katerim premnogi poskušajo opravičevati te „izvensodne justifikacije“ kot vojaško nujo, kot pretirano maščevanje ali zmagovalčevo evforijo, tega zločina ne more niti razložiti. Poboj vrnjenih domobrancev naj bi zagotovil novemu režimu predvsem mirno vladavino. Da je za kaj takega bila potrebna slovenska varianta „dokončne rešitve“, kaže na naravo tega režima. Novi komunistični oblastniki so to lahko storili samo iz velikega strahu — ali pa iz popolne gotovosti v svoje „leto nič“, torej v svojo zgodovinsko zmago. Izkazalo pa se je, da je ta zločin, ki je njihovo vladavino utemeljil, bil tudi tista točka, na kateri je komunistični režim moralno propadel. S tem dejstvom se morajo soočiti tisti, ki danes

prisegajo na legalnost 45-letnega „obdobja socializma“. Čeprav jim je operacija „mehkega sestopa“ uspela — prvi dve leti demokracije že tako kažeta — pa temeljne resnice o Teharjah, Rogu, montiranih procesih, Golem otoku, partijsko-udbovski diktaturi, tajnih uradnih listih itd. to ne more spremeniti.

Resnica je v tem, da danes nihče nima monopola na antifašizem. Demokratične politične sile so bile na Slovenskem porazene z dnevno okupacijo. Če so se razcepile na „levi“ in „desni“ tabor, če je „levica“ sledila Moskvi, desnica pa delno Berlinu in delno Londonu, je samo vprašanje, zakaj so na obeh straneh lahko prevladali ekstremisti in kako so uspeli obvladovati svoj politični tabor. Na „desni“ strani politične mavrice je lojalnost okupatorski sili prešla v kolaboracijo predvsem iz strahu pred „levico“, ki je šla načrtno v „drugo fazo revolucije“ in kateri je okupacija slovenskega ozemlja pomenila dobrodošlo in neponovljivo priložnost. Tako je nasproti politični eliti ostal povsem osamljen npr. dr. Lambert Ehrlich, ki je s svojo zahtevo italijanskemu okupatorju pokazal zavidivljiv državljanski pogum. Ehrlich je od fašističnega okupatorja v svoji spomenici zahteval, naj se obnaša v skladu z načeli mednarodnega (vojnega) prava (glej zbornik: Dr. Lambert Ehrlich, Stražar naših svetinj, ur. Rudolf Čuješ, Research Centre for Slovenian Culture, Antigonish, Canada 1992, str. 157-161). Zgodba o „domobranstvu“ je prav tako zgodba o dr. Cirilu Žebotu, ki je pred Nemci zbežal v Rim in končal vojno v zavezniški vojski. Ali o njegovem očetu Franju Žebotu, ki so ga nacisti umorili v dahavskem taborišču.

Če omenjam antifašizem, potem naj omenim tudi njih. In seveda ne preveč uspešno ali učinkovito „desno“ ilegalo, tj. Slovensko, Narodno in Sokolsko legijo („Slovensko zavezo“ in vrsto poznejših strankarskih „blok“ov) In Peterlinov upor proti Nemcem. Polkovnik Peterlin je po neuspeli antifašistični vstaji, zaroti ali karkoli je že njegova akcija bila, bil zaprt v dahavskem taborišču, po vojni so ga pokončali komunisti. „Desnica“ je bila med vojno oziroma okupacijo manj učinkovita od „levice“, kar pa „akcijske enotnosti“, kakršno je zagotovila Dolomitska izjava, ne opravičuje. „Desnica“ enostavno ni znala kontrirati boljševeški taktiki. Več kot je bilo okupatorjevega nasilja, boljše je slo boljševešikom. „Meščanske stranke“ se niso hotele in ne mogle tako izpostavljati. Toda kakor so „levi sokoli“ in krščanski socialisti podpisali komunistom Dolomitsko izjavo (1943) in zapravili demokratično naravnost antifašizma na „levici“, tako so meščanske stranke (SLS, SDS, SSD) pristale na podobno zavezo v „desno“ stran. Tu gre najprej za dvorezno igro z „legalizacijo“, ko so izigravali legalizirane vaške straže (MVAC) oz. „slovensko domobranstvo“ z notranje ilegalno (legijami oziroma slovensko zavezo). Da bi bila ta igra še bolj zapletena, so jo morali voditi še med „jugoslovansko vojsko v domovini“ in domobranstvom, torej med Londonom in slovensko politično voljo doma. London jih je zapeljal v past z domnevnim izkrcajem v Istri/Turjak, končno pa žrtvoval bolj učinkovitim in propagandno uspešnim Titovim partizanom. Usoda „desnega“ antifašizma na Slovenskem je bila enaka, kakor je bila Mihajlovičeva v Srbiji. Da pa bi stvar dodatno obremenili, so z „legalizacijo“

v domobranstvu v tem „meščanskem taboru“ podpisali tudi svojo Dolomitsko izjavo, namreč prisego Hitlerju (1944). Če je bil povod neuspeli Peterlinov puč proti Nemcem, je treba povedati, da je demokratična desnica podlegla totalitarni desnici skoraj kot zrcalna podoba enakemu dogajanju na „levi“. General ali njegov propagandist Ljenko Urbančič nista imela ničesar skupnega z demokratično desnico, kakršno so predstavljale predvojna ljudska stranka, liberalci ali socialisti. General Rupnik je bil prepričan občudovalec Hitlerja in razpad kraljeve vojske je bil tudi posledica takega vodstva. Ljenko Urbančič je bil pristaš (pravoslavnega) Ljotičevega Zbora, ki je bil organizacija s prepoznavno fašistoidno ideologijo. Oba, Rupnik in Lj. Urbančič, sta tudi avtorja protijudovskih pamfletov in tako jima ideologija, ki je utemeljila nacistični holokavst, ni bila tuja. Tragično je bilo, kako težavno so se meščanske stranke poskušale znebiti generala Rupnika, vsekakor pa je to njihovo dejanje bilo prepozno, predvsem za „razvezo“ in „domobranstvo“ nazaj v „Slovensko zavezo“.

„Levica“ je svojo Dolomitsko izjavo razvezala prav z „mehkim sestopom“. Zgodovine se ne da preklicati. Da pa se obrniti politični kurz iz totalitarizma v demokracijo, obžalovati in obsoditi tisto nepopravljivo, kar smo morali trpeti 45 let. Če so pogoj za spravo normalizacija, tj. demokracija, pravna država, tržno gospodarstvo, potem to normalizacijo lahko utemelji samo moralna prenova družbe. Parlamentarna preiskava in „moralni Nürnberg“ sta predpogoj za normalizacijo. Ironija usode je, da je to breme moral vzeti nase Vinko Levstik in ne kdo tistih, ki so ukazovali v komunističnem gulagu. Če prepoznamo rdečo verzijo o Rogu kot maščevalnem dejanju proti domobrancem kot veljavno, potem lahko zatrdimo, da je šele Levstikov prihod uveljavil tisti princip justice (pravičnosti), ki velja v pravi državi. Kako je z Levstikovim domnevnim vojnim hudodelstvom, jasno pove Simon Wisenthal v intervjuju za mariborski Večer (29. 2. 1992). Edini Slovenec, s katerim se je ukvarjal, je bil Ljenko Urbančič, pa še ta „ni med tistimi, ki so si z zločini umazali roke, pisal je zgolj pronacistične članka“. „Za moralno higieno je to odkritje o Lj. Urbančiču zadostovalo, saj je ustavilo njegovo politično kariero, tokrat v liberalistični preobleki. Kar se Levstika tiče, izvira njegovo „vojno hudodelstvo“ verjetno vsaj toliko iz polpreteklega precepa med tistimi, ki so bili za spravo z emigracijo, in drugimi, ki so zagovarjali revolucionarne pridobitve, kakor iz njegovih vojnih dni. Levstik je bil nerodna priča, saj je njegova pot iz partizanov v domobranstvo bila podobna poti Janeza Marna-Črtomira; apostazija pa je večji greh od same nevarnosti. Še posebej, če se spomnimo, da so aprila 1941 na liniji „protiimperializma“ bili tako Kidrič in Kardelj, kakor tudi general Lev/Lav/ Leone/Leon Rupnik in Ljenko Urbančič. Levstikov proces 1992 bo zato pravno dejanje, ker bo pravno in samo simbolno dejanje. Tudi zato, da bomo znali živeti s tragedijo in ne iz nje.

Mladen Aleksander Švarc

(Op. „Tabora“: Članek bo gotovo povzročil komentarje.)

Za politično higieno

Naš moralni nürnberski proces

(Ameriški Slovenec KSKJ)

G. Veljko Rus je v sobotni prilogi Dela 20. avgusta med drugim zapisal: „(Ljubljanski) metropolit bi moral predvsem zaustaviti tiste duhovnike v slovenski katoliški Cerkvi, ki netijo sovraštvo med Slovenci in celo pozivajo k uprizoritvi nürnberskega procesa na Slovenskem. Ta nori poziv, ki je prišel iz ust enega najbolj vplivnih mlajših teologov, pripravlja Slovincem podobno usodo, kot so jo danes — zaradi verskih vojn — deležni drugi jugoslovanski narodi.“

Na to Rusovo modrost odgovarjam jaz zato, ker je „vplivni mlajši teolog“, ki je pozval k uprizoritvi nürnberskega procesa, trenutno v tujini. Omenjeni teolog je v nekem televizijskem žarišču pozval ne k Nürnbergu, temveč k moralnemu Nürnbergu, t.j. k ugotovitvi krivde partijskih krivcev, brez kaznovanja. Da je med Nürnbergom in moralnim Nürnbergom bistvena razlika, bi g. Rus lahko vedel. V Slovincu odgovarjam zato, ker mi Delo že več prispevkov ni objavilo.

Rusov izraz „nori poziv“ je zadeva njegovega osebne okusa; objektivno gledano bi takšno etiketo zaslužila njegova replika.

Poziv k moralnemu Nürnbergu nikakor ni nor, tak proces je za spravo med Slovenci absolutno nujen. Razlogi?

- Le s takim procesom — pričakuje se, da bo objektivni — bo prišla na dan medvojna resnica na Slovenskem: pod krinko OF in NOB je KPS od vsega začetka, izrabljajoč težki položaj zasedene Slovenije, organizirala revolucijo v imenu „velikega Stalina“, Slovence pa, ki se njenemu hudodelskemu načrtu niso hoteli pridružiti, razglasala za narodne izdajalce in jih pobijala.

- S tem bodo tisti, ki ne morejo ali nočejo priznati te temeljne resnice, nehali izrabljati partijsko laž v svoje namene, bodisi za vzdrževanje svojega političnega položaja v slovenski družbi bodisi za ohranjanje svojih gmotnih koristi.

- S tem bodo dobili zadoščenje vsi tisti Slovenci, ki so se revolucijskemu nasilju uprli.

G. Rus naj neha predpisovati slovenski Cerkvi recepte za njeno ozdravitev: sama najbolj ve, kaj je treba storiti. Ljubljanska škofija se med vojno ni hotela pridružiti OF, ker se ji kot organizaciji, ki je po naročilu KPS pobijala poštene rojake, ni mogla. Slovenska Cerkev do terorističnega početka OF/KPS tudi ni mogla ostati nevtralna, saj ni smela molčati, ker bi sicer upravičeno zaslužila nalepko „molčečega psa“ (iz Svetega pisma).

Da slovenska Cerkev z obsodbo OF/KPS ni spočela državljanske vojne — spočela jo je KPS, ki je začela pobijati drugače misleče Slovence — je jasno že vsakemu osemletkarju. (Rusove trditve, da se „prejšnje vodstvo katoliške Cerkve ni pridružilo OF zato, ker je bilo preveč oblastiteljno in ker se je balo, da bo zgubilo svojo monopolno vlogo“, pa naj obravnavajo psihologi.)

Jaka Kac v Slovincu

Z dežja pod kap

(Ameriški Slovenec KSKJ)

Komaj smo zvedeli za „Drnovskova“ taborišča, že prinese inž. Rado Strnad vest (Slovenec, 29. 8. str. 6), da je tudi predsedstvo Slovenije izdalo 1991 „tajna navodila in smernice za izredne razmere“ po vzorcu tajnega akta dr. Drnovška 1988, ki je omogočil koncentracijska taborišča v Bosni. So sedaj na vrsti „Kučanova“ taborišča. V Sloveniji smo prisli iz dežja pod dvojni kap, saj imamo na najvišjih položajih v Sloveniji kar dva specialista za koncentracijska taborišča? Poslanci slovenskega naroda, je bilo to tudi za vas skrivnost? Izhaja vsa oblast iz ljudstva ali od Kučana in dr. Drnovška?

Slutim, da se bliža „demokratska“ diktatura. Če ne bo volilnega zakona, bo vlada dr. Drnovška-dr. Pučnik ostala na oblasti in Kučan na slovenskem prestolu.

Tudi g. Igor Bavčar hiti. Zaprl je ljudi, ki so osumljeni priprav za zločine; na svobodi pa pustil ljudi, ki so osumljeni zločinov v Rogu, Teharjah, po zaporih... Tudi govorjenje postaja nevarno!

Kakšno nalogo so imeli Bavčarjevi policaji na Koprskem pred menjavo vlade? Nevarno je tudi napačno pisanje: Ljubljanske novice (Agitprop?) so me zaradi kritike vlade in predsednika države 10. 6. obdolžile, da je moje „pisanje... mogoče razumeti... kot delovanje zoper Republiko Slovenijo.“ Ima notranja uprava še zaposlene likvidatorje, ki so morili ljudi v inozemstvu, obdolžene „delovanja proti državi“? Ne sprašujem, ker se jih bojim. Moja privrženost demokraciji v rodni domovini premaga strah za življenje, ki je verjetno upravičen (Kramberger?). Znakov bližajoče diktature pod „demokratskim“ plaščem je še več, kritični bralec jih bo hitro našel. Bodimo pozorni, da na zaidemo že drugič na led.

Dr. Ludvik Čanžek, Švica

V spomin in vednost

V domovini je na svojem domu v Puštalu, Škofja Loka, umrl 19. junija ob 20.15 Veber Rudi, bivši domobranec in invalid. Rojen je bil leta 1928 na Jeperici pri Medvodah. V domobranci je vstopil v šestnajstem letu starosti in kakor so mi pravili njegovi prijatelji, je bil dober borec, dober prijatelj soborcem ter pošten in idealen fant. Bil pa je tudi, čeprav še tako mlad fant, dober prijatelj Janeza Seljaka (Homčev iz Žirov), hrabrega in junaškega poveljnika Gorenjevaške domobranske postojanke. Katerega se mi preživeli borci bunkerja Škofjeloškega gradu spominjamo, a nas je le nekaj še živih od 148, kar nas je bilo notri. Takrat so mene in tudi Janeza vzeli ven.

On je bil edini priseben v bunkerju, ostali pa kakor otopeli. Saj ni čudno, včeraj so se vsi korajžni in veseli poslavljali od svojih dragih na Vetrinjskem

Levo Rudi Veber,
gorenjevaški
domobranec;
desno
Janez Seljak,
poveljnik
gorenjevaške
domobranske
postojanke.

polju. Z veseljem smo odhajali „v Italijo“, kakor so nam povedali naši voditelji, kjer nas bodo Angleži zopet oborožili in bomo z njimi skupaj premagali to rdečo sovjetsko drhal.

Kakšno razočaranje, tudi živine še ni nihče izmed nas videl tako pobijati kot so nas in ne na zaslišanju, ampak iz užitka nad našim trpljenjem in zato, ta otopelost. Pa je Janez začel moliti Oče naš in Zdravo Marijo pa mu je le malokdo odgovarjal ali pa nobeden, vsaj slišalo se ni. Pa se govoril nam je: Vidite, kako pravilna je bila naša borba proti tem ljudem. Smo lahko ponosni nase in Bogu hvležni, da nismo med temi zločinci. So zmagali pa zaradi naivnosti zapadnjakov in nesposobnosti naših političnih voditeljev, a vladali ne bodo dolgo, ker ta satanizem ne more dolgo vladati. Seveda, nas bodo pobili, pa raje umrem, kakor da bi živel z njimi ali bil zanje. Pa so vladali, ne dolgo! 48 let so vladali čez 400 milijonom ljudi, pa se je sesulo, kakor je že v bunkerju napovedal Janez Seljak. Kakor prazna vreča se je komunizem sesul brez strela, ker ni imel življenja v sebi, ker je bil protinaraven.

Ne zameri mi Rudi, da sem se toliko razpisal o Janezu, pa se zopet povrnem k Tebi.

Ko mi je France Avgustin lansko poletje prinesel Tvoje pozdrave iz Slovenije in malo darilce: obesek za ključ avtomobila, sem se Ti v pismu zahvalil in Ti na priporočilo Franceta poslal tudi Tabor in s tem se je začelo najino dopisovanje.

15. oktobra 1991 mi pišeš: „Želim Ti veliko Božje sreče, Tebi in soprogi, da bi se zares drugo leto srečali v Škofji Loki. In ko mi omenjaš, da se zanimam za politiko, Ti povem, da Škofja Loka danes ni tako majhna in z obeh dolin Selske in Poljanske, nas domobrancev še živi približno 20, a so

večinoma invalidi. Vsi se pa še nekam bojijo in Ti povem, s kako težko mujo sem dobil enega, da sva šla v Ljubljano na protestni razgovor k g. Ignaciju Polajnarju zaradi poboja domobrancev, ker je on pri tej Republiški komisiji, pa se nikamor ne premakne. Pa je dal izjavo, da se dela, ampak v javnost ne dajo."

Tudi si mi pisal, da se Ti „Tabor“ dopade in da boš skušal pomagati pri njem, pa da si član Nove slovenske zaveze in da Ti je delo v njej v uteho in zadovoljstvo.

Kot takega sem Te želel videti, a ko sem ob mojem obisku povprašal zate, so mi Tvoji prijatelji povedali, da si v bolnišnici, in da bo morda bolj prav, da počakam, da prideš domov. Pa mi sporočijo, da je Rudi Veber umrl.

V torek, 23. junija, je bila pogrebna maša v farni cerkvi Škofje Loke. Ležal je na pokopališču Lipica, kjer so žaro položili v blagoslovljeno zemljo. Duhovnik je opravil pogrebne molitve, pevski zbor upokojencev pa je zapel žalostinko. Spregovoril je odbornik Nove slovenske zaveze. Zelo je hvalil Rudija in njegovo delo pri društvu in njegovo zavednost. Da ga ni strlo mučenje komunistov v zaporih, da ga ni bilo nikdar strah povedati resnice, kaj misli o njih. Naj nam bo njegovo junaštvo v zgled.

Ko sva se z ženo udeležila svete maše v župnijski cerkvi Škofje Loke sem njegovi ženi izrekel sožalje, pa mi pove, da me je Rudi do zadnje ure čakal, da ga obiščem, a zaman! Oprosti Rudi, bal sem se, da bi Ti najino snidenje ne poslabšalo Tvoje bolezn.

Rudi! Naj Ti bo lahka domača zemlja, za katero si toliko žrtvoval in si jo tako ljubil!

Tvoj soborec

Vencelj Dolenc

Vsem,
ki so širom sveta z nami
v našem boju za
BOGA - NAROD - DOMOVINO
ter bratom in sestram v domovini
naj novorojeni Človek-Bog
Z BLAGOSLOVOM BOŽIČA
nakloni toliko zdravja, sil in dobre volje,
da bi preko naše vztrajnosti v združenih naporih
NOVO LETO 1993
pomenilo tudi nov velik korak k blagostanju

želijo
Zveza, društvo in glasilo TABOR

MINISTER IN POKOLI

(Konec)

Tu je sedaj popolno nasprotje med Todorovičem in Sir Charles-ovim poročilom. Todorovič kot soudeleženec trdi, da je bil „Šesti specialni oddelek“ tisti, ki je s partizani sodeloval pri predaji ujetnikov: trdi, da so bili častniki z vsem tesno povezani in so bili informirani o vseh podrobnostih operacij, vključno o masovnih morijah in da so člani oddelka dejansko pomagali pokopavati mnoge mrtve, ki so storili samomor. Sir Charles Villiers pa po drugi strani odločno taji, da je ta „Posebni oddelek“ sploh vedel o kakšnih repatriacijah, kaj sele, da bi pri tem sodeloval. Komu naj zdaj verjamemo? Možno je, da Todorovič ni bil dobro poučen o britanskem vojaškem ustroju in se moti, ko imenuje oddelek, s katerim je imel opravka. V tem slučaju je težko reči, kako je sploh zvedel za obstoj „Posebnega oddelka — Sixth Special Force“, ali za ime poročnika Lockheeda.

Takoj je treba reči, da spomin Sir Charles Villiersa vsaj v eni točki ne drži. On odločno pravi, da je njegov oddelek imel zvezo s 5. korpusom le po častniku obveščevalne službe. To daje zelo napačen vtis, posebno, če hoče doseči, da ta „Posebni oddelek“ ni igral kakšne važne vloge, in da o važnih vprašanih postopka ni bilo nobenih direktnih razgovorov med oddelkom in 5. korpusom.

4. marca 1975 sem na magnetofon posnel razgovor z Edvardom Rentonom, ki je bil za Sir Charlesom drugi v poveljstvu. Sredi maja 1945 je bil „Sixth Special Force“ v imenu 5. korpusa soudeležen pri pogajanjih s 15 kozaškim konjeniškim korpusom glede pogojev predaje. Renton se je dobro spominjal prizora, kako je general von Pannwitz udaril po mizi in Villiersa prosil, naj uredi vpoklic Kozakov v britansko vojsko. „Medtem, ko je on še z njimi govoril,“ nadaljuje Renton, „sem izginil in poklical poveljstvo korpusa... edini, ki je bil tedaj uporaben, je bil BGS, kar je bil Toby Low... Klical sem poveljstvo korpusa in rekel: mi imamo tu tega in tega generala... Dobil sem navodilo, da predaje pod nobenim pogojem ne sprejem.“ To je jasen dokaz, da je „Sixth Special Force“, vsaj v tem izrednem primeru sodelovala s poveljstvom 5. korpusa.

K sreči tu ni treba ugibanja, ali pa stvar pustiti v stanju nerazrešljivega nasprotja. Ker članom te skupine ni bilo dovoljeno pisati dnevnik, ne uradnega ne osebnega, bi kdo mogoče mislil, da ni ostal noben dokument, ki bi spravil v skad ta nasprotujoča si poročila o odgovornostih in dejanjih. K sreči obstaja neki zasebni zapisnik, ki nam omogoča narediti pregled dogodkov. Nigel Nicolson je ohranil uradni Log Book (osebni dnevnik), v katerega je uro za uro vpisoval stvari, katere je bil službeno dolžan zapisati in o njih poročati.

Ta Log Book vsebuje stvari, ki odločno potrjujejo točnost Todorovičevih izjav in njegovo razmerje do „Sixth Special Force“. Prvi važni vpis jasno

potrjuje Rentovo poročilo, kako je ta oddelek imel skupna posvetovanja s štabom 5. koprusa. V zvezi z vračanjem Jugoslovanov Nicolson 2. junija sporoča: „Lockheed se je vrnil s sporočilom: »Isti vlak bo pripravljen zvečer ob 18.00.«“ Ta Lockheed je gotovo isti „poročnik Lakhed“ v Todorovičevem poročilu.

Potem 4. junija Log Book sporoča: „Lockheed... ima ime ovaduha.“ Za 5. junij navaja podrobnosti, ki se natančno strinjajo s Todorovičevim poročilom o svojem razmerju do Lockheeda in do „Sixth Special Force“.

Ovaduha je „kraljevi pristaš“, ki je bil ves čas s Titovci v Podrožci...

Poročnik Lockheed (korpusov L.O./Liaison Officer — zvezni oficir) pravi, da... Njegov tolmač je bil član „Tit Rosenbach Coy“, a je zdaj na varnem, ker je postal nepriljubljen pri svojih tovariših. To se je zgodilo, ne da bi njegov Coy (vodja) vedel, da smo imeli mi kaj pri tem.

Iz drugega vira zvemo, da je Todorovič dajal Angležem koristna poročila o partizanskih premikih. Razvidno je tudi, da Lockheedu ni povedal pravega vzroka za beg od partizanov, ki je po njegovih besedah bil gnus pred krutostmi, katere so počeli s pomočjo Villiersove enote.

Ta „Posebni oddelek šestih“ je bila majhna, vendar enota s posebnimi nalogami, katero je sestavljalo 20 mož in 6 oficirjev. Njihov namen je bil izvrševanje posebnih nalog, ki so bile izven vojaškega delokroga in največkrat vojaški komandi neznane. Tako danes Nigel Nicolson piše: „Nikdar nisem kaj slišal o tej »Posebni enoti šestih«. Verjetno je bila to neka tajna enota, mi pa smo bili uradni, ne skrivni.“

Častniki Tretje Welsh Guards, s katerimi sem govoril, tudi niso o njej kaj slišali. Kakšen je bil pomen te razdelitve službe, ko so vojaki od Welsh Guards v Podgorju (Maria Elend) ujetnike nalagali na vlak in jih pošiljali tri do štiri kilometre okrog ovinka v Podrožco, kjer so jih prevzeli oni od „Posebnega oddelka“? Zakaj vojakom od Welsh Guards niso zaupali celotne operacije? Ti od „Šestih“ niso imeli kakšnih posebnih delovnih pripomočkov, ki naj bi jim pomagali pri upravnih izvršitvah; njihovi oficirji niso znali srbsko-hrvaškega jezika, zato so imeli Todoroviča za tolmača.

Divizijski poveljnik general Murray je bil tisti, ki je sredi maja tako odločno nasprotoval vrnitvi Kozakov, ki so bili na njegovem področju, da je bil 5. korpus prisiljen premestiti večino Kozakov pod oblast 46. pehotne divizije, od koder bi jih potem proti severu vrnili v Judenburg. Vračanja Jugoslovanov niso mogli skriti na tako preprost način. Obmejna cona med zasedeno Koroško in Jugoslavijo je spadala pod upravo 6. oklopne divizije. Tu ni bilo druge poti, po kateri bi vračali begunce. Najslabše pa je bilo to, da je predor pri Podrožci nadziral Third Welsh Guards, ki so bili poznani, da ne sodelujejo pri nobeni nečastni akciji. Polkovnik Rose Price je 19. maja zapisal v svoj dnevnik, da je ukaz za vrnitev Hrvatov njihovim sovražnikom „najbolj zločinsko hinavstvo! Kapetan Richard Kingzeit, ki je bil tedaj bataljonski signalist, je rekel: „Priznati moram, da sem sovražil to delo.“ Kapetan Bolton in drugi častniki so tudi ostro ugovarjali, posebno ko so zvedeli, kako Titovci z vrnjenimi postopajo. Kaj bi ti rekli, če bi bili na

Področji in vsak dan videli cel kup samomorilcev, katere je „Posebni oddelek“ zvelkel iz vlaka?

Z ozirom na tajno delo tega posebnega oddelka, posebno še, da so skušali tako hitro odstraniti telesa samomorilcev, in skrb poročnika Lockheeda glede ovaduha, te sili k prepričanju, da je bila prvenstvena naloga „Posebnega oddelka“, pred vojaki 6. oklopne divizije prikriti krutosti partizanskih tolpa na kraju prevzema ujetnikov. Na primer, Lockheed je imel že 26. maja poročilo iz prve roke o masovnem pobijanju na drugi strani predora, vendar divizijska komanda o tem ni zvedela niti besede.

Sir Charles Villiers v pismu, ki sem ga objavil, pravi, da je imel zvezo s 5. korpusom „samo preko obveščevalnega častnika“, in namiguje, da ni imel direktne zveze z brigadirjem Low-om na poveljstvu štaba 5. korpusa. Če je njegov spomin točen, potem imamo tu izreden primer hladnosti „otrdele zgornje čeljusti“, ki jo tuji pripisujejo britanskemu vladajočemu razredu. Kajti Toby Low mi je sam pripovedoval:

Charler Villiers je moj najboljši prijatelj. Bil sem mu za pričo pri poroki. Skupaj sva studirala na Oxfordski univerzi. Pet let ga že nisem videl, ko se mi je javil v Celovcu. Bila sva v zvezi, vendar se ne spominjam natančno, kako je on vso stvar vodil. Mi smo imeli druge odredbe kot on — ločene od naših — z ozirom na to, kako naj postopamo s Titovim režimom. Villiers je z letalom potoval sem in tja iz „Titove dežele“; tedaj je bil on ves SOE in nam je o vsem poročal. On nam je pomagal razbrati, kdo je kdo.

Da, major Villiers tedaj ni vedel, kakšne so njegove naloge in kakšne dolžnosti ima njegova skupina, ne prepriča. Po drugi strani pa iz Todorovičevega sporočila in iz Nigel Nicolsonovega Log Book-a sledi, da je bil poročnik Lockheed zadnji teden v maju in prvi teden v juniju v Področji začasni poveljnik. Verjetno sta bila Villiers in Renton začasno odsotna, ali pa sta bila na kaki drugi tajni misiji, ki pa je ostala skrivnost. Zato se Sir Charles nič ne spominja, kakšno vlogo je njegov oddelek tedaj igral pri varnem prevažanju Jugoslovanov k partizanom in kako so skušali skriti tragične samomore, ubijanja in množično klanje.

V zgodovini je bila to izredna doba. Veliko je navideznega in veliko ljudi ni opravljalo svojega običajnega dela, ampak so se udeleževali v skrivnih akcijah, o katerih vemo malo ali nič. Bilo je prav v tistem času, ko je Tito nenadoma obiskal severno Jugoslavijo, to je na drugi strani meje od angleške okupirane cone v Avstriji. Britanski poslanik v Beogradu Ralph Stevenson se je začudil, ko mu je tedanji podpredsednik vlade Kardelj 2. junija povedal, da maršala ni doma, da je neznanokje v Sloveniji.

Morda bo najbolje, če zaključimo to knjigo s skrivnostjo, ker je itak še toliko stvari ostalo neznanih. Videli smo, zakaj je imel Stalin tako važen vzrok, da položi roke na stare kozaške emigrante, in zakaj je hotel posredovati za Tita, da tudi on dobi vrnjene svoje nasprotnike: četnike, domobrance in Hrvate. Z ozirom na dvomljivo politiko Zaveznikov, da lahko obdrže vse te ljudi kot zakonite begunce, je sovjetski diktator poklical na pomoč svojo varnostno policijo.

To je bil čas, ko je imela Sovjetska zveza veliko pomagačev na visokih položajih tako v Angliji kot v Združenih državah Amerike, kar so poznejši „vohunski skandali“ očitno pokazali. Skrivne mreže so bile na delu in pasti so bile nastavljene. Tako se je minister za javno varnost V. N. Merkulov lahko bahal že prvi teden v juniju leta 1945, ko je v Lubianki govoril v prilikah: „Vzeli smo vajeti v svoje roke... Nočejo priznati, da smo jih premagali v šahovski igri, toda primorani so plesati po naših melodijah, kakor zadnji kmet na šahovnici.“

Do 13. maja sploh ni bilo vprašanja, da bo kak Jugoslovan ali nesovjetski Rus predan svojim sovražnikom. Tega dne pa je Macmillan nepričakovano odletel na obisk h generalu Keightley-ju in vsa politika se je dramatično spremenila. To se ni moglo zgoditi javno, ker je postopek o ravnanju s predanim sovražnikom še vedno temeljil na podlagi nespremenjene politike zavezniških vlad in je bil končno prizadet šele, kar moremo opisati kot široko zaobseženo in zvijačno pretvezo in zaroto. Keightley je pred svojimi predpostavljenimi prikril sovjetske zahteve po Kozakih, ker bi to odkrilo pomembna imena carskih emigrantov. Macmillan je na svojem povratku v Treviso potrdil lažnivo Keightley-evo zgodbo generalu McCreery-ju, Zunanjemu uradu pa je zamolčal vsako omembo o prisilni repatriaciji, katero je vsilil Keightley-ju. V svoj dnevnik pa je zapisal preprosto zgodbo, da bi odvrnil kakšen poznejši sum, da je on sodeloval pri Keightley-jevi predaji.

Obstaja tudi jasen dokaz izredno spretnega dlakoceptstva pri AFHQ z uničevanjem, zakrivanjem ali z namerno napačno razlago važnih odredb. Pri 5. korpusu je morala biti prevara še bolj machiavelvska. V divizijske in brigadne odredbe so bili vključeni napačni pogoji za pregled državljanstva z namenom, da bi AFHQ ali Osmo armada verjela, da odredbe natančno izvršujejo. Obenem so dajali ustne odredbe, naj preglede o državljanstvu opuste. Zelo so se potrudili, da zagotove predajo tistih oseb, katere so Sovjeti izrecno zahtevali, to pa so bili tisti, katere bi sortiranje po državljanstvu gotovo rešilo. Vrhovna komanda je bila prevarana s poročilom 36. pehotne brigade, ki je trdilo, da se ni zgodilo nič takega.

V zadevi Jugoslovanov je bila Alexandrova določba z dne 17. maja enostavno ignorirana, navodila od 23. maja pa so bila napačno razložena. Tajni „Posebni oddelek“ je bil nameščen na avstrijsko-jugoslovanski meji, da zagotovi, da so pred redno britansko vojsko ostali skriti samomori in ubijanje.

Operacije vračanja so se nadaljevale s polno paro kljub resnemu odporu britanskih vojakov, ki so bili prisiljeni sodelovati, dokler Alexander ni odkril, kaj se v resnici godi, in je 4. junija vsemu temu naredil konec. Od tedaj naprej pa je Macmillan trdil, da je Alexander, ne pa on, odgovoren za vse, kar se je dogajalo.

Dokazano je, da je Macmillan s pomočjo enega ali dveh drugih omogočil, da sta Stalin in Tito dosegla svoj namen. S tem, kar bi se v vsakem drugem primeru smatralo za posebno bistroumnost, je uspešno prevaral svojo lastno vlado, kolega in prijatelja maršala Aleksandra, poveljnika 5. korpusa in tudi vojake, katerim je dal grozno nalogo, predati kakih 70.000 moških, žena

in otrok (to so njegove besede) - „v sužnost, mučenje in smrt“. Stalin in Tito pa sta v svoji vlogi šla tako daleč, da sta zagotovila, da tega ne preživi nobena žrtev, ki bi mogla razodeti to strašno zgodbo.

Macmillanovi glavni nagibi ostanejo boleče skrivnostni in bodo verjetno ostali za vedno neznani. Pojasnila, ki jih je dal, so nezadostna in protislovna, dokumenti so bili spremenjeni ali uničeni in doba štiridesetih let podtalnega delovanja, izrednega načrtovanja in vztrajnosti, so skoraj popolnoma zakrili sledi, za katere so že zdavnaj upali, da so varno izginile. Kar najbolj vznemirja, ni, kaj leži v ozadju delovanja rezidenčnega ministra v maju 1945, ampak v tem, kar je sledilo. Kajti v vsej dobi, ko je bil Macmillan minister za obrambo ali tajnik za zunanje zadeve in kot ministrski predsednik, sta NKVD in za njo KGB imela vzrok zvedeti za celotno zgodbo. Zahodu pa je vzelo trideset let, da jo je odkril.

MILAN ZAJEC

DVA PREDLOGA

I.

PADLI ZA DOMOVINO:

SLOVENSKI DOMOBRANCI, VAŠKI STRAŽARJI, ČETNIKI, SLOVENSKE PROTIKOMUNISTIČNE ŽRTVE, POBITI MED KOMUNISTIČNO REVOLUCIJO IN TUJO OKUPACIJO V SLOVENIJI 1941-1945, IN PO VOJNI 1945, POD REŽIMOM SLOVENSКИH PARTIZANOV, KOMUNISTOV. PADLI STE ZA IDEALE: BOG, NAROD, DOMOVINO.

VAM V VEČEN SPOMIN IN SLAVO!

OBČINA (ALI) FARA, VELIKI GABER, 1992:

II.

PADLI ZA DOMOVINO:

SLOVENSKI DOMOBRANCI, PROTIKOMUNISTIČNE ŽRTVE, POBITI MED KOMUNISTIČNO REVOLUCIJO IN TUJO OKUPACIJO V SOVENIJI 1941-1945 IN PO VOJNI 1945 POR REŽIMOM SLOVENSКИH PARTIZANOV, KOMUNISTOV.

PADLI STE ZA BOGA, NAROD, DOMOVINO.

VAM V VEČEN SPOMIN IN SLAVO:

OBČINA (ALI) FARA VELIKI GABER, 1992:

(Sledijo imena padlih) DOMOBRANCI CIVILI

To sta moja dva predloga za napis na spominskih ploščah po farah ali občinah v Sloveniji. Ni pa s tem rečeno, da sem v tem merodajen, upoštevati je treba tudi druge nasvete, da bo čim bolj izpopolnjena vsebina napisa na teh ploščah, da bodo žrtve prikazane v pravi luči, zakaj in kdo jih je pobil.

Hrepenenje

*Postajam na obali kalni,
sonce zbuja se v valovih
galebi mu hite naproti
v pozdrav za novi dan.*

*Z njimi bi poletel k soncu
na perutih kodrastih valov;
mordá prinaša mi vabilo,
da bi vrnil se domov?*

*Pripet sem v koreninah tal,
ki sprejela so me — tujca.*

*Sem brinje na obali pusti,
ki usiha v vetru
žejnih skal.*

*Ko ovenel bom
kakor list aloe,
me sprejmi domovina
v nedra suha.
Ne čakam več
ne rož ne kruha,
le za grob
prostora mi podaj.*

Č. G. JANEZ MALENŠEK

Pridiga ob obletnici Rožmanovega doma

Zbrali smo se tu, da proslavimo 22. obletnico tega lepega Rožmanovega doma.

1. Dan zahvale

Na prvem mestu naj bo današji dan zahvale!

V sv. pismu beremo: „Hvaležni bodite!“ Hvaležni moramo biti in smo, najprej ljubemu Bogu za ta Dom, ki ga imamo. Hvaležni moramo biti vsem odbornikom, živim in mrtvim, ki so spravili v življenje ta Dom iz čiste ljubezni do Boga in Slovencev. Hvaležni moramo biti vsem podpornikom, ki so s svojimi darovi in s svojim prostovoljnimi delom omogočili nastoj in obstoj Doma.

2. Prošnja za bodočnost.

S hvaležnostjo se obračamo s prošnjo na Boga in Marijo in na nebeske priprošnjike, domobrnce in druge pobite žrtve, da bi ta Dom še v naprej obstajal in vršil dela krščanske ljubezni in usmiljenja do ostarelih.

Treba je delati, se žrtvovati, a obenem moliti in se zatekati po pomoč k Bogu. Človek seje, a rast daje Bog. Bog je gospodar vesoljstva in vse se vrši z njegovo pomočjo in kontrolo.

On bo v nebesih poplačal vse, kar kdo stori v korist sočloveku, nagnjen po ljubezni do Boga.

3. Zvestoba idealom.

Ostanimo zvesti idealom, ki so nagnili Slovence v Argentini za ustanovitev tega Doma, ki so mu dali ime „Rožmanov dom“. Škof Rožman je bil svet mož. Jaz privatno molim za njegovo beatifikacijo, da bi se kdaj začel proces za njegovo proglasitev k blaženim.

Bil je junaški pričevalec za Boga, za Kristusa, za Cerkev, za Marijo, za katoliški slovenski narod. Nosil je težak križ trpljenja, a je že prejel krvno plačilo v nebesih. Pa tudi tu na zemlji bo ostalo njegovo ime slavno. To priča tudi Dom, ki so mu ustanovitelji dali ime po škofu Rožmanu. Sledimo naukom in zgledu škofa Rožmana in ostanimo zvesti katoličani, spolnjujoč božje in cerkvene zapovedi. Ljubimo sv. mašo in pogosto sv. obhajilo, po možnosti vsak dan zmolimo rožni venec in druge molitve, ki smo se jih naučili v otroških letih. Molimo in trpimo za slovenski narod, za Cerkev in za vse človeštvo.

V pritličju tega Doma sta reliefa generala Leona Rupnika in dr. Lovra Hacina. Tudi onadva sta idealna moža, ki sta v praksi, v dejanju pokazala svojo veliko ljubezen in zvestobo Bogu, narodu in domovini. Vodila sta obrambo teh idealov, ki so jih komunisti hoteli zatreti. Dala sta življenje za te ideale.

Danes je Slovenija politično osvobojena, a ideološko še ne. Zato je naša naloga, da delamo, kar moremo storiti za zmago pravih idealov v domovini. Naš doprinos k temu je predvsem v molitvi in trpljenju za domovino.

4. Prebivalci Doma.

Zato naslovim še eno besedo na nas, ki smo prebivalci tega Doma.

Ta Dom je bil mišljen za žrtve komunizma, za onemogle in osamele domobranci za te begunce, ki smo se tu postarali in nimamo lastnega doma. Bivši domobranci ga tudi najbolj podpirajo.

Dali so mu ime „Dom“. Dom je za človeka nekaj krasnega. Vsi imamo najlepše spomine na svoj dom, kjer smo se rodili ali zrastle. V domu je prisrčnost, razumevanje, sodelovanje, medsebojno podpiranje, zvestoba in versko ozračje. Dom je domača cerkev. Naj bi bilo vse to tudi med nami, ki prebivamo v tem Domu. Bodimo si sestre in bratje! Ljubimo se med seboj! Pomagajmo si drug drugemu!

Smo doma iz različnih krajev. Vsakdo izmed nas ima različno preteklost. A smo vsi Slovenci in katoličani in to nas mora družiti in voditi k medsebojni ljubezni.

Star človek čuti osamljenost. Samota ga teži. Nujno potrebuje družbe, ki ga razume, ki potrpi z njim, ki mu pomaga. Potrpi drug z drugim! Prenašajmo potrpežljivo napake drug drugega! Eden ima več napak, drugi manj, a tisti, ki jih ima manj, je zato primoran več potrpeti s tistim, ki ima več napak.

Naj se nihče ne čuti odstranjen, zapostavljen, preziran. Ravno narobe: vsakdo izmed nas, ki smo v tem lepem Rožmanovem domu, se mora počutiti dobro, vedeti, da se imamo vsi radi, in kadar potrebujemo kake pomoči, to brez strahu izraziti, ker smo vsi zmeraj pripravljene priskočiti na pomoč drugemu. Nismo zavrženi na cesti, smo v Domu, kjer vladata ljubezen in odpuščanje.

Dragi moji!

Končam z besedami, ki jih je papež Janez Pavel II. govoril množici v Rimu v letu 1982, ki je bilo posvečeno starejšim ljudem: „Starost je krona življenjskih dob. Je zetev tistega, kar smo delali in dosegli, kar smo pretrpeli in naredili. V tem obdobju življenja se vračajo prevladujoče teme, ki so modrost, strpnost, dobrotljivost in ljubezen.“

Amen.

Ni monopola na antifašizem

(Glej istoimenski ponatis iz „Slovenca“ na str. 257 Tabora)

Pod tem naslovom je Mladen A. Švarc, profesor sociologije in namestnik glavnega urednika Revije 2000 objavil daljši članek v Slovincu. Članek je poln napak, med katerimi pa le najdemo tudi kakšno resnico. Švarc je moral biti še zelo mlad v času revolucije ali pa je vire za članek iskal kjerkoli.

Že v prvem stavku pravi, da sprave ni in da je to tudi že prej napisal. Ni sprave, je pa le tragedija! Torej tisto, o čemer so nam govorili, je bilo le nekaj deklarativnega, nekaj kar se reče, kar pa ne obvezuje nikogar. Pogoji za spravo je Švarcu normalizacija, tj. demokratizacija, pravna država, tržno gospodarstvo, te pa lahko utemelji samo moralna prenova družbe. Že za normalizacijo družbe je potrebna parlamentarna preiskava krivde ali nekrivde obeh strani, te pa ni nikoli bilo in tudi ni izgleda, da bi do nje kdaj prišlo. Seveda Švarc preskoči priznanje krivde, obžalovanje, kesanje, popravljajna prizadete škode — kar brž v demokracijo, pravno državo in tržno gospodarstvo! vse drugo zanj ni važno. V resnici so pa stopnje demokracije tako različne, meje med demokracijo in nedemokracijo tako zabrisane, da je moralo preteči skoraj petdeset let, da so opazili, da v Socialistični Federativni Republiki Jugoslaviji ni bilo demokracije. Ni bila socialistična, ker je ni vladala societas - družba, ni bila federativna, ker so federativne enote imele v komunistični Jugoslaviji še manj pomena kot nekdanje banovine, republika je končno le bila, vendar niso bile republike njeni sestavni deli.

Za generala Leona Rupnika pravi: „...da je bil prepričan občudovalec Hitlerja in razpad Jugoslavije da je bil tudi posledica takega vodstva. Ljenko Urbančič je bil pristaš (pravoslavnega) Ljotičevega Zbora, ki je bila organizacija s prepoznavno fašistoidno ideologijo. Oba, Rupnik in Ljenko Urbančič, sta bila avtorja protijudovskih pamfletov in tako jima ideologija, ki je utemeljila nacistični holokavst, ni bila tuja. Tragično je bilo, kako težavno so se meščanske stranke poskušale znebiti generala Rupnika, vsekakor pa je to dejanje bilo prepozno, predvsem za »razvezo« in »domobranstvo« pritegniti nazaj v »Slovensko zavezo«.“

Mladen Švarc ponavlja v sestavku za Slovenca, kar mu je ostalo v glavi od 45-letne propagande KP. General Rupnik, prepričan očudovalec Nemcev! General Rupnik z Ljenkom Urbančičem pisca protijudovskih pamfletov! Naravnost judovska preganjalca! Čudno, da ni še vtaknil semkaj, da so bili domobranci esesovci, domobranske prisege Hitlerju in kar je bilo še napisanega zadnjih petdeset let za propagando.

Do sedaj je znano in zgodovinsko dokazano samo to, da je general Rupnik zbežal z nemške zasedbene cone v italijansko, čeprav bi tudi tam lahko ostal, ker je imel med nemškimi okupatorji znanec in sošolce še iz vojskih sol v Avstriji. Čuden občudovalec, ki beži pred občudovanim. Tudi

v Ljubljani, v italijanski zasedbeni coni se mu ni godilo bolje, čeprav so imeli komunisti že pred vojno, med in po vojni toliko povedati o Rupnikovi liniji, ki da jo je izdal Italijanom. Sreča še, da se je ohranila majska številka Dela iz leta 1941, kjer pravi Kidrič: Ponosen sem, da smo zrušili ta jugoslovanski nestvor! Torej bo treba krivce za zrušitev Jugoslavije iskati kod drugod! Prav Italijani generala Rupnika pošljejo proti vsem mednarodnim pogodbam v internacijo in ga spuste šele, ko izpolni 60 let — per ragione d'età — zaradi starosti! Od prepričanega občudovalca Hitlerja bi pričakovali, da se bo brž zatekel v nemški rajh, toda general Rupnik ostane v Ljubljani, ker ga politiki brž vprežejo, da sprejme mesto župana Ljubljane. Najbolj presenetljivo je, da ni dobil ne od Italijanov ne od Nemcev nobenega odklikovanja, nobene nagrade, nobenega priznanja.

Ruda Jurčec piše v svojih spominih „Skozi luči in sence“, da je na francosko vojaško akademijo Saint Cyr mogel priti samo Srb, če je bil namenjen za generala, Hrvat pa je že moral biti oženjen s hčerko srbskega generala, medtem ko so redki Slovenci morali biti izredno inteligentni, če so hoteli priti tja. Tudi v Avstriji je moral bodoči gojenec Theresianuma dokazati, da je nenavadno nadarjen. Res smo imeli Slovenci samo Rupnika iz tistih časov na vojaški akademiji Marije Terezije, ki ni zaostajala za francosko, kot da bi se zgodovina posmehnila nad nami: „Tukaj ga imate, Slovenci, bomo videli, kaj boste napravili z njim in česa je on zmožen storiti iz vas!“

General Rupnik je bil strateg in taktik, vojak in diplomat, poznavalec obrambe in napada, ljudi in narodov, mednarodnih konvencij, prav tako pa tudi mednarodnih podlosti, o narodnih najbrž ni slutil, da bodo šle tako daleč. Imel pa je tudi on napake; kljub skušnjam je bil preveč zaupljiv, zaupal je ljudem, katerim ne bi smel — politikom. Če si je dr. Šušteršič zagotovil še pred koncem vojne, da bo lahko izvrševal svoj poklic tudi v novi Jugoslaviji, moramo priznati, da je general Rupnik imel večjo vero v ljudi, ki so ga obdajali, ali pa je ljudi slabše poznal kot Šušteršič. Vsakdo, ki je bil v italijanskem taborišču Servigliano, ko se je tja zatekel general Rupnik, je bil priča maščevalnosti politikov. Iz vsega tega zdomstvo ni imelo nobene koristi, pokrilo pa se je s sramoto, ker so generala potem sodili samo kot protirevolucionarja, ne pa kot izdajalca, kvizlinga ali kolaboracionista, kar je bil in bo časten naslov za vsakega, ki se je boril proti komunizmu.

Poglejmo še, kako je z očitkom „esesovstva“ domobrancev. Ponovljen je bil že tolikokrat in v tako različnih publikacijah, da je skoraj prešel v zgodovinsko vedo, gotovo pa se je zasidral tako globoko v podzavest tistih, ki vedo samo malo o domobranstvu, da ga je težko iztrgati. Oksfordski prof. John Keegan je pojav esesovstva študiral od konca vojne, ko so bili viri še sveži, pa do nekaj let nazaj. Svoje zaključke je podal v knjigi Waffen SS, ki je izšla v več jezikih. V njej našteva po vrsti vse divizije, ki so bila vključene v SS:

1. SS Panzer Division Leibstrandarte
2. SS Das Reich Panzer Division
3. SS Panzer Division Totenkopf

4. SS Panzer Division Gren-Polizei Division
5. SS Panzer Division Wiking
6. SS Mountain Division Nord
7. SS Prinz Eugen
8. SS Cavalry Division Florian Geyer
9. SS Panzer Division Hohenstaufen
10. SS Panzer Division Fremdsberg
11. SS Formation Panzer Nordland
12. SS Panzer Division Hitlerjugend
13. SS Mountain Division Handschar
14. SS Waffen Gren Division Galizische Nr. 1
15. SS Waffen Gren Division Latvian Nr. 1
16. SS Panzer Gren Division Reichsführer SS
17. SS Panzer Gren Division Götz von Berlichingen
18. SS Panzer Gren Horst Wessel
19. SS Waffen Gren Latvian Nr. 2
20. SS Waffen Gren Estonian Nr. 1
- 21) SS Waffen Gren Skanderbeg
22. SS Freiwillige Kav. Division Maria Theresa

Sem bi spadale še Nizozemska, Karstjäer, Madžarske Nr. 2 in 3, Flamska Nr. 1, Walonska Nr. 1, Italijanska Nr. 1, Ruska Nr. 2, Češka, Moravska, January 30, Charlemagne Landstorm Neederland, Polizei Nr. 22, Dirlewanger, Lützow, Nibelungen, Finska divizija, ter celo Legion Indien, ki je prisegla Angliji, vendar moštva ni nihče zato preganjal. Tudi Albanija je dala moštvo za celo divizijo (Kama), Galicijanska 14. pa je bila uničena v bojih proti Sovjetski zvezi.

Številčno je imela SS nad milijon ljudi iz vseh evropskih narodov, le Slovencev ni bilo nikjer, čeprav so se slovenski zgodovinarji trudili, da bi dokazali nasprotno. Zgodovina se ne piše z namigi, lažmi, domnevami, ampak navesti je treba izvršena dejstva. Kako pa da Keegan ne navaja Slovencev? Bili smo že takrat toliko narodno zavedni in protikomunistično usmerjeni, da Hitler ni dobil prostovoljcev pri nas.

Tudi domobranksko prisego omenja Švarc in jo primerja z Dolomitsko izjavo, češ „oni“, komunisti so se z njo polastili vodstva OF, medtem ko so domobranci s prisego obljubili zvestobo Hitlerju in se zapisali nacizmu. Precej daleč od resnice je tako ena kakor druga trditev. Krščanske „zaveznike“ so komunisti res izigrali, toda kaj je bilo pričakovati od njihove naivnosti? Druga pa je bila z domobranksko prisego: še danes ni pojasnjeno, kdo jo je šel ponujat Nemcem, če je ti niso zahtevali, kdo jo je sestavil, v koliko je domobrance obvezovala? Gotovo pa je čisto zmotna trditev, da nas je general Rupnik zapeljal k njej, da bi nas odtegnil vplivu politikov. Zraven tega obstajata dva različna obrazca prisege: po enem bi prisegli, da bomo vestno izpolnjevali dolžnosti za „slovensko domovino kot del svobodne Evrope“ v skupnem boju z Nemci proti banditom in komunizmu, kakor tudi njegovim zaveznikom; po drugem pa naj bi prisegli naravnost samemu Hitlerju. Hrup, ki je nastal ob prisegi, so najprej napravili komunisti, nato

politiki v Londonu, ki so se prestrašili, da bi prišli še ob tisto malo ugleda, ki so ga še imeli. Hrup o tem in pa prazno govoričenje se od časa do časa ponavljajo — ob vsakem porazu komunistov! Čudno je le to, da pred skupnim grobom niso nikogar vprašali, če je prisegel ali ne, ali komu je presegel: vanj so pometali tako tiste, ki so prisegli, kot tiste, ki niso.

Ludvik Kolman pravi v zadnji številki Tabora, da so dobili originalne dokumente, podpisane od Evdarda Kardelja Ivanu Mačku, jeseni l. 1942 in da so ti izginili. K sreči ne! To pismo, ki obtežuje enako Kardelja kot Mačka, je bilo iz osebne arhiva prvega, sedaj pa se nahaja v Arhivu Slovenije in se glasi: „Belo gardo uničujte neusmiljeno. Ne oklevajte in ne popuščajte. Pri tem seveda zapeljane kmete, ki se najprej javijo in oddajo orožje, izpuščajte, toda tiste, ki se bodo uporno borili, postreljajte... Duhovne v četah vse postreljajte. Prav tako oficirje, intelektualce itd. ter zlasti kulake in kulaške sinove. Revnim in srednjim kmetom ter delavcem tolmačite, kaj delajo.“

Pismo je bilo pisano po prvem valu likvidacij, pravzaprav po drugem, če prvi val iz konca leta 1941 vzamemo kot prvega, umor dr. Lamberta Ehrlicha pa kot začetek drugega vala umorov KPS. Takrat pa še ni bilo legalnih oddelkov Vaških straž in narod je bil nezaščiten od strani okupatorja, ki bi moral vzdrževati red. Obrniti bi se moral na politike, ti pa so hoteli pričakati zaveznike s čistimi rokami, zato se je obrnil na škofa, ta pa na generala Rupnika. Vendar to je bilo šele v jeseni l. 1942. Znova se je vse to ponovilo septembra l. 1943 ob razpadu Italije in znova je general Rupnik moral podstaviti glavo in zastaviti svoje dobro ime pred novim okupatorjem, da ni šlo še zadnje zatocišče, kamor so se zatekali Slovenci iz vseh delov Slovenije.

Res je: ohranili smo prestolnico Ljubljano skoraj nepoškodovano z vsemi učnimi zavodi, knjižnicami, arhivi, narodnimi spomeniki, imeli smo slovensko šolstvo v Ljubljanski pokrajini, ki smo ga raztegnili še na Primorsko, najvišji znanstveni zavod je bil prav pod generalom Rupnikom preimenovan v Slovensko akademijo znanosti in umetnosti, uradni jezik je bil vsepovsod slovenski, borili smo se pod slovensko zastavo in s slovenskim grbom, imeli smo celo svoj denar, ki ga ni imela nobena dežela pod nemško zasedbo v Evropi. Lahko rečemo, da smo za vse to dolžni generalu Rupniku in ozkemu krogu njegovih sodelavcev. In kje smo danes?

Po polstoletju ne vemo, kje so raztresene njegove kosti, tako da nas mladi iz nasprotnega tabora, ki niso doživljali strahot državljanske vojne, danes sprašujejo: Kakšna je resnica? Mladen Švarc ne zatrjuje kategorično, tako je bilo, poleg tega pa je prepojen s polstoletno komunistično propagando, hoče se pa dokopati do resnice.

Govorjenje je postalo prazno mlatenje slame, še večje kot prej, preden je naša stran nasedla naivno praznim obljubam. Danes se precej jasno vidi, da je pobito in poklano domobranstvo bilo samo vir za nekaj prefrigancev, ki so si napravili lep denar iz njega, upajo pa še, da jim bo služilo tudi v prihodnosti kot donosna žila ne samo do denarja, ampak kot pot do mehkih stolčkov. Po načelu: Danes ti, jutri jaz — izmenjujuč se z nasprotno stranjo.

ZACETEK POSTOPKA

REPUBLIKA SLOVENIJE
USTAVNO SODIŠČE

Štev. : U-I-69/92-11
Datum: 5/10-1992

Gospod
H. A. NOVAK

Pošiljam Vam sklep o začetku postopka za oceno ustavnosti 13. a in 41 člena zakona o državljanstvu Republike Slovenije, ki ga je ustavno sodišče sprejelo na podlagi Vaše pobude in pobude g. dr. Petra Urbanca iz Kanade. Če želite morda dopolniti Vašo pobudo, Vas prosim, da nam to sporočite v roku petnajstih dni od prejema tega dopisa. Odgovor nam lahko sporočite tudi po faksu štev. 210-451 ali po telefonu štev. 210-448.

PRILOGA: sklep o začetku postopka

Sodnik - dr. Lovro Šturm

REPUBLIKA SLOVENIJA
USTAVNO SODIŠČE

Štev.: U-I-69/92-8
Datum: 1/10-1992

SKLEP

Ustavno sodišče Republike Slovenije je na seji dne 1/10-1992 obravnavalo pobudi Petra Urbanca iz Ontario, Kanada, in H. A. Novaka iz Gross-Zimmerna, Nemčija, ter

Sklenilo:

Ustavno sodišče sprejme pobudi in začne postopek za oceno ustavnosti 13. a in 41. člena zakona o državljanstvu Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 1/91-I, 30/91-I in 38/92).

Obrazložitev:

Pobudnika menita, da določbe 13. a in 41. člena zakona o državljanstvu Republike Slovenije niso v skladu z ustavo. Pobudnik Peter Urbanc meni, da je z določbo 41. člena tega zakona Ministrstvu za notranje zadeve dopuščeno, da diskrecijsko odloča, ali bo podelilo slovenskemu izseljencu državljanstvo, ki mu je prenehalo z odsotnostjo, medtem ko v primeru 40. člena zakona te diskrecijske pravice nima. Diskrecijsko odločanje je po pobudnikovem mnenju v primeru 41. člena zakona v nasprotju z določbo drugega odstavka 14. člena ustave, ki zagotavlja vsem enakost pred zakonom, pa tudi z določbo 25. člena ustave, ki zagotavlja vsem pravico do pravnega sredstva; slednjega namreč prizadeti ne more učinkovito utemeljiti v primeri zavrnitve prošnje. Drugi pobudnik H. A. Novak meni, da ima Ministrstvo za notranje zadeve v primeru 13. a in 41. člena zakona neupravičeno diskrecijsko pravico za odločanje o državljanstvu, saj po lastni oceni lahko državljanstvo podeli ali ne, zakon pa ne daje nobenih kriterijev. Predlaga, da se v obeh določbah zakona črta beseda „lahko“, s čimer ne bi bilo več kršeno načelo o enakosti pred zakonom.

Pobudnika torej opozarjata na pomembno vprašanje odločanja upravnega organa po prostem preudarku in menita, da v primeru 13. a in 41. člena zakona o državljanstvu Republike Slovenije ureditev ni v skladu z 14. in 25. členom ustave. Po oceni ustavnega sodišča sta pobudi dovolj utemeljeni za začetek postopka, v katerem bo potrebno odločiti, ali je zakonska ureditev, določena v 13. a in 41. členu navedenega zakona, glede pravne vezanosti upravnega organa pri odločanju po prostem preudarku v skladu z ustavo.

Ustavno sodišče je sprejelo ta sklep na podlagi 7. člena ustavnega zakona za izvedbo ustave Republike Slovenije in 15. člena zakona o postopku pred Ustavnim sodiščem SRS (Uradni list SRS, št. 39/74 in 28/76).

Predsednik
dr. Peter Jambrek

Občni zbor DSPB Tabor v Argentini

Lepo nedeljsko jutro je bilo kot naročeno za izlet v vabeče zelenje okraja Rožmanovega doma.

Z mnogimi aktivnimi člani so prišle tudi žene in naši mladi prijatelji.

Občni zbor smo začeli s sv. mašo, ki jo je daroval Janez Malenšek, katerega pridigo objavljamo v celoti na drugem mestu.

Mašo sta ob močnem ljudskem petju zborovalcev spremljala kitarista Šurman in Šušteršič.

Po maši je starešina Korošec pozdravil vse navzoče in se zahvalil za lep obisk. S pietetno mislijo se je spomnil pokojnih soborcev in žrtev komunizma, nato pa pričel občni zbor.

V svojem poročilu se je starešina dotaknil ustanovitve organizacije, kar je bila močna želja preživelih borcev in pobudnika pokojnega svétnika Karla Škulja, ustanovitelja revije „Vestnik domobrancev“. Prikazal je osnovne cilje organizacije: Skrb za invalide in pomoči potrebne rojake, zbiranje gradiva in objava resnice o komunistični revoluciji v Sloveniji in našem odporu ter nadaljevanje borbe proti nasilju, krivicam in privilegijem komunistov.

V zgošчени obliki je nanizal opravljeno delo organizacije:

Dolgoletno stalno pomoč (po veliki zaslugi naše Zveze) invalidom in potrebnim, izdajo mnogih knjig dokazilnega materiala, Matico mrtvih — Belo knjigo, člankov, govorov, proslav.

Sodelovanje članov v naši slovenski skupnosti po domovih in v medorganizacijskem svetu, kulturnih prireditvah, SSK, Dnevih slovenske kulture v Buenos Airesu, sodelovanje v odboru Slovenskega zavetišča, sprejem gostov in predstavnikov iz Slovenije: kulturnikov, cerkvenih, političnih, mladine.

Navzočnost ob pogrebih soborcev s slovenskim trakom na krsti in poslovilno besedo ob grobu.

Krona vsega pa je spomenik našim padlim in pobitim ter vsem žrtvam komunistične revolucije — Rožmanov dom — slovensko zavetišče.

Poročilo starešine so zborovalci nagradili z močnim odobravanjem.

Sledile so volitve. Novi odbor je naslednji: starešina, lic. Ivan Korošec; p. starešina, Vencelj Dolenc; tajnik, Marjan Jeriha; blagajnik, inž. Anton Maticič; članski nač., Franc Oblak; zgodov. nač., dr. Stanko Kociper; tiskovni nač., Dušan Dimnik. Nadzorni odbor: načelnik, Peter Čarman, Janez Jenko, Božo Šušteršič.

Soglasno je bil sprejet predlog spomenice vladi države Slovenije.

Zborovalci so poslali pozdrave odboru Zveze, predsedniku Ludviku Kolmanu ter NSZ v domovini.

Ponovno izvoljeni starešina se je zahvalil zborovalcem za zaupanje s trdno voljo vztrajanja in dela na začrtani poti za resnico, pravico, popravo

krivic nasilja in obsodbo zločinov, kar šele bo trdna podlaga za resnično narodov spravo.

Po občnem zboru je sledilo kosilo v prijetni družbi, živahnih debat, petja in obujanja vojnih spominov.

M.

Poročilo starešine I. Korošca

Dragi soborci in prijatelji!

Vsak občni zbor je bilanca, je pregled dela in nedela, načrtov in smeri. Ko se ob takih priložnostih vprašamo: „Kaj smo naredili in kaj bi morali narediti“, se vedno postavlja vprašanje časa, množnosti, okolnosti, sodelovanja in sredstev.

Ob presoji se mi zdi pravilno, da je clovek najprej sam sebi tožnik — kaj bi lahko in kaj bi moral storiti. Šele potem pa tudi zagovornik — bi rad, hotel sem, pa se ni dalo, ker...

Ko smo ustanovili našo organizacijo, ali bolje podružnico Zveze SPB v Argentini 18. novembra 1956, smo prevzeli tri velika poslanstva organizacije:

1. Nadaljevanje borbe proti zločinskemu komunizmu doma.

2. Zbrati za zgodovino vso resnico medrevolucijskih in povojnih dogajanj.

3. Skrbeti za invalide in potrebne rojake.

Po 36 letih organizacije smemo reči, da smo do neke zadovoljive mere zadostili poslanstvu organizacije.

Ko govorim v množini, pa ni moj namen, da bi pokrtil osebne nespособnosti, napake, ali malomarnosti. In te so bile:

Pomanjkanje iniciative za časovne sestanke po okrajih,

Pomanjkanje propagande za članstvo in naročnike,

Pomanjkanje aktivnejše akcije pri pobiranju naročnine (kar je slonelo le na nekaterih in v zadnjem času skoro na eni sami osebi),

Pomanjkanje in celo opusitev poročil našega dela v javnosti,

Opustitev poročil sejnih sestankov društva Zvezi,

Izgubljanje dragocenega časa z razlikami vzporedne organizacije.

No, in morda še kaj.

— — —

Če naj si bom tudi zagovornik, postavim tri glavne ovire za vse opuščeno.

1. Težko stanje razcepitve, ki je prizadelo obe veji, čeprav je nam dala pozneje novega zagona.

2. Težko ekonomsko stanje v Argentini in končno.

3. Leta, ki se nam nabirajo.

Bežni pregled vsega dela v Argentini bi bil naslednji:

Odziv na povabilo in tesno sodelovanje z g. svetnikom pri glasilu „Vestnik domobrancev“, kar je naš današnji „Tabor“.

Prevzem uredništva in uprave na prošnjo g. svetnika Škulja.

Priprava organizacije našega društva in to pod negativnimi in celo nasprotnimi pogoji političnega vodstva emigracije.

Ustanovitev društva (18. 11. 56) ob veliki manifestaciji borcev v Don Boskovem zavodu ter zastopstvu predsednika Društva Slovencev inž. Albina Mozetiča, rev. Antona Oreharja in predsednika SLS Miloša Stareta.

Zvestoba domobranski liniji ob poizkusu vnašanja politične resnice glede na dogodke v domovini.

Nadaljevanje organizacije in glasila ob razcepitvi (22. 9. 63).

Predlog za ustanovitev Rožmanovega doma in oglas v „Tabor“ (9.—65).

Na 9. rednem občnem zboru ustanovitev pripravljalnega odbora za organizacijo propagande, financ in gradnje zavetišča. (Tabor 1/2 - 1966)

Skrb za invalide in potrebne rojake, za kar v veliki meri prejemamo pomoč iz zveze blagajne (Trenutno je 10 potrebnih s polno podporo v treh letnih obrokih ter štirje s polovično podporo).

Naša navzočnost na vseh domobraskih prireditvah, obletnicah domov ter glavnih svetnih in verskih prireditvah.

Naša navzočnost v odborih domov in v Medorganizacijskem svetu.

Naše sodelovanje v SSK, v Kulturnih dnevih, ob sprejemu obiskov iz domovine (kulturnih, znanstvenih, političnih, mladinskih).

Naše sodelovanje z govori na domobraskih proslavah tako v Argentini kot v ZDA.

Naše sodelovanje z govorom ob Lipi sprave v Ljubljani (1991) ter protestni članki proti izzivajoči OF v domačem tisku.

Naša udeležba ob pogrebih borcev s poslovilnimi besedami, slovenskim šopkom in trakom na krsti.

To naj bi bila bilanca starešinstva. Ko boste sešteli Aktivo in Pasivo, bi rad, da bi vsota ne bila primanjkljaj.

Za vse pozitivno delo in prizadevanje čutimo dolžnost zahvale vsem članom dosedanjega odbora, posebno še Konzorciju - Uredništvu in Upravi, vsem našim zvestim sodelavcem, prijateljem in naročnikom.

Novemu odboru pa nadaljnjih uspehov na naši začrtani poti ob sodelovanju vseh članov in ob prisotnosti naših mučencev!

BOG - NAROD - DOMOVINA!

*Ivan Korošec
Starešina*

Rev. Janeza Malenška pridiga pri sv. maši 27. 9. 1992

Domobranci

Bog je ustvaril vse stvari zelo modro. Vsaki je dal neke vrste orožje in možnost, da brani svojo eksistenco in identiteto.

Kamnu je dal trdnost, da ga ne zdrobijo tako lahko, ali da ne izhlapi. Trdnost je kamnova obramba.

Kravi je dal rogove, da se brani. Kači je dal pik in strup. Psu je dal zobe. Tako bi lahko naštevali v nedogled.

Človekova pravica do obrambe

Bilo bi čudno, če bi Bog ne dal tudi človeku pravice in možnosti obrambe sebe in svojih dobrin.

Dal nam je poglavitno zapoved. Ljubiti vse ljudi, tudi sovražnike. V peti zapovedi je ukazal: „Ne ubijaj!“

Ali potemtakem človek nima možnosti obrambe? Seveda jo ima. Kristus je ne proglašal posebej, ker je vključena že v naravnem pravu, ki ga je Bog od začetka vpisal v človeško srce.

Cerkev, ki jo je ustanovil, ima nalogo, da nas uči, kakšne dolžnosti in pravice ima človek. In Cerkev je zmeraj učila, da se sme ubijati krivičnega človeka v treh slučaji: *V samoozrambi, v pravični vojni in za kaznen zločin*, ki je prekršil zakon, ki mu je oblast dala to sankcijo. Bog je dal človeku razum, da spozna, kaj je treba storiti, Podpre ga božje razodetje — vera, da se odloči za dobro. Pusti mu voljo, da se svobodno odloči. Človek je dobil umno naravo in roke — moč, da se brani in, da iznajde primerno orožje, cesar živali ne znajo. Seveda človek ne sme zlorabiti obrambe za izgovor svoje krivičnosti, za maščevalnost ali za samoljubno nasilje.

Krščanska krepost hoče, da se ne branimo zmeraj. Moramo veliko potrpeti, tudi krivico voljno prenašati. Jezus nam je dal živ zgled za to. Tudi svetniki in mučenci nas vabijo h krotkosti, potrpljenju in tudi smrti, če je treba umreti za Boga ali kake visoke ideale. Kadar pa so pogoji izpoljeni za obrambo, smemo braniti sebe in svoje dobrine, četudi pri tem nasprotnik izgubi življenje.

Domo-branci

In to so storili domo-branci, kot pove beseda: Branili so dom, svoje življenje, življenje svojih dragih, branili so identiteto slovenskega naroda in tudi katoliško vero in Cerkev, kar vse so brezbožni komunisti hoteli uničiti.

Pij XII. je obsodil komunizem kot neozdravljivo zlo. Naš škof Rožman je spoznal hudobijo komunizma in tudi sprejel papežev opomin. Zato je odločno svaril proti komunizmu. Komunisti nam niso le ponujali svojega zgrešenega nauka, temveč so začeli revolucijo s pobijanjem naših najboljših mož in žena. Uničevali so narodovo premoženje, izzvali okupatorja, da je preganjal nedolžne ljudi. Narod je trpel, a imel je pravico do obrambe.

Tako so se organizirali: „Legionarji, Štajerski bataljon, Vaške straže, ali kakorkoli so se že imenovali, dokler božja Previdnost ni dala mučenemu narodu generala Rupnika, ki je organiziral narodno vojsko za upravičeno obrambo s popolnoma pravičnim imenom: Domo-branci.

Tisti, ki začne krivično vojno, je potem kriv in odgovoren za vse zlo, ki ga vojna prinese. Domo-branci niso začeli, niso napadali nedolžnih, ampak so se le branili proti krivičnemu napadalcu, ki je sprožilo vojno.

General Bussi je tu v Argentini povedal: „Kdor v vojni ne ubija, bo sam ubit.“ Toda za smrti je odgovoren krivični napadalec, ne tisti, ki se upravičeno brani.

Komunizem je peklenska iznajdba, ker sloni na prevari, laži, nasilju, krivici, ubijanju nedolžnih. Zato nikdar ne bo priznal upravičenosti domobranstva. Še danes nadaljujejo z obrekovanjem, da so bili „Hitlerjevi hlapci“. Slovenija je bila okupirana po Italijanih in potem po Nemcih. In ravno to so izrabili komunisti za poboj poštenih ljudi. Brez komunistov ne bi bilo domobrancev in nepotrebne stika z okupatorjem. Toda komunisti so tirali narod v obup in pri tem v stik z okupatorjem, ker ni bilo drugega izhoda. Toda za vse to so odgovorni komunisti, ker so med okupacijo sprožili revolucijo. Domobranci so bili domo-branci in nič drugega.

Tisti, ki jih obrekujejo, delajo to iz hudobije in sovraštva. Mnogi pa tudi iz nevednosti, nepoučenosti ali naivnosti in ponavljajo, kar so slišali od drugih.

Pij X. je nekoč dejal: „Kjer so ljudje, tam so človeške stvari.“ Človek se lahko zmoti in tudi pogrēši. Če so se posamezni domobranci kdaj zmotili, ali v čem pogrēšili, je to iz človeške slabosti. A to je treba odpustiti. *Toda domobranstvo kot ustanova je bilo potrebno in je v tistem času in v tistih razmerah postopalo pravilno, ker je bilo tako upravičeno.*

Bog nas bo sodil vse. On je pravičen sodnik, ki vse ve, ne potrebuje prič, ne zaslišanja, ker vidi v srce. On je ne le pravičen, ampak tudi usmiljen in vsemogočen. Zato mu zaupajmo! Ne razumem, zakaj je Bog dopustil, da so prišli na vlado v Jugoslaviji brezbožni komunisti in da so morali domobranci ponižani bežati in mnogi od njih pretrpeti še mučeniško smrt. V sv. pismu govori Bog: „Moje misli niso vaše misli. Moja pota niso vaša pota.“ Verujemo, da je Bog vsemogočen in tudi zlo uporabi za dosego dobrega.

Med temi dosežki je tudi ta, da smo Slovenci razkropljeni po vseh kontinentih sveta, kjer nas zdaj poznajo in cenijo, ker smo delavni, verni in zanesljivi in koristni. To je pripomoglo tudi k pripoznanju tolikih držav svobodne Republike Slovenije. Brez komunizma bi ne bilo domobranstva, ne emigracije in bržkone tudi še ne slovenske neodvisnosti.

Dragi moji!

To sv. mašo bomo darovali za žrtve komunizma, zlasti za domobrance — podobno kot beremo v sv. pismu stare zaveze.

Juda Makabejec, vojaški šef, ki je branil Boga, narod in domovino Izraelcev, je po neki bitki zbral veliko vsoto denarja in ga poslal v tempelj, da bi duhovniki darovali žrtvene daritve za pobite vojake.

Od Boga navdihnjeni pisatelj sv. pisma pohvali to dejanje. Pravi: Juda je opravil to lepo in plemenito potezo z mislijo na vstajenje mrtvih, kajti če ne bi pričeval, da bodo mrtvi v bitki vstali od mrtvih, bi bilo nesmiselno in odveč moliti za mrtve.

Tudi se je zavedal veličastnega povračila, ki je pripravljeno tistim, ki umirajo pobožno. In to je sveta in pobožna misel. Zaradi tega je naročil očiščevalno daritev za mrtve, da bi bili rešeni kazni za svoje grehe. (2 Mak 12, 43-45).

Isto bomo storili zdaj mi za naše domobrance, ki so pobožno umrli za Boga - Narod - Domovino.

Letošnja obletnica Rožmanovega doma

Nestanovitnost vremena ni mogla zaustaviti zvestih in stalnih obiskovalcev Rožmanovega doma. Hvala Bogu, še je lepo število Slovencev, ki imajo srce in dušo za rojake, kateri so našli v tej dobrodelni ustanovi tako potrebno zatočišče, svoj drugi dom. Kako daljnovidni so bili pionirji dobrote. Le kam naj bi se zatekali potrebni rojaki, onemogli in osameli? V tuja, draga zavetišča? Ali pa bi bili primorani ždeti v utesnjenih državnih stavbah med tujimi ljudmi. V Rožmanovem domu pa so kot doma. Vsak stanovalac razpolaga s prostorno, samostojno sobo, z lastno kopalnico, z obširnimi, negovanim vrtom, kjer se vsakdo lahko naužije zraka in sonca.

Kar je še neizpolnjena želja stanovalcev, je domača hrana, katere kuharica tukajšnjega rodu ne more pripraviti. Upamo, da bo morda s časom in dobro voljo katere naših žena, deklet ali zakonskega para tudi to izpolnjeno.

Prav je, da se ob tej priložnosti spomnimo dobrotnikov, ki s posebno požrtvovalnostjo in vztrajnostjo sodelujejo in čutijo s prebivalci Doma. Naj omenimo samo nekatere: za duhovno oskrbo se je do sedaj zavzemal č. g. Tone Bidovec. Negovanju nog obolelih in oslabeledih se z vso ljubeznijo posveča ga. Dragica Repovž-Mizeritova. Pogosto se spomni na Rožmanov dom tudi Zveza mater in žena z zavoji potrebnih živil, prav tako tudi Vincencijeva konferenca. Za posebne „kranjske dobrote“ nikoli ne pozabi g. France Miklavc, enako tudi odbor „Našega doma“ v San Justu. Ostanajo še stalni dobrotniki, ki žele ostati v anonimosti. Vsem skupaj iskrena hvala in Bog povrni!

Družabno srečanje 30. avgusta smo pričeli s sv. mašo, katero je tokrat daroval novi stanovalac Rožmanovega doma č. g. Janez Malenšek, ki je dolgo vrsto let pastiroval v provinci Tucumán. (Njegove doživete besede v homiliji podajamo posebej.)

Sv. maša je bila za rajnega odbornika in ustanovnega člana dr. Jožeta Dobovška ter vse pokojne člane in dobrotnike. Ljudsko petje je popestrila spremljava kitaristov: Boža Šurmana, Mihe Klemena in Toneta Šuštersiča. Po maši je lic. Korošec v imenu odbora pozdravil vse navzoče in se hvaležno spomnil vestnega delavnega ustanovnega člana in odbornika dr. Jožeta Dobovška. Rojakom se je zahvalil za obisk in jih povabil na kosilo, kjer so se v veselju, prijetni družbi pomudili do poznega popoldneva.

Odbor čuti dolžnost zahvale vsem sodelavcem: pri sv. daritvi, v kuhinji, na ražnju, pri postrežbi ter vsem, ki nas spremljate že toliko let!

Ob bilanci Rožmanovega doma 1992

(Poročilo predsednika Petra Čarmana za občni zbor 1/11/92)

Ko se je naše zavetišče — po naših dobrotnikih — toliko opomoglo, da smo nabavili celo avto za nujne zdravstvene primere ter pota upravnega značaja, je bila želja odbora le še, da bi prišle v ta naš Rožmanov dom

slovenske sestre, da bi bila oskrba popolnejša ter omogočeno bivanje tudi slabotnim in bolehnim.

Pa nas je božja Previdnost postavila pred težko preizkušnjo. Z avtom so naraščali novi stroški ob naraščajoči inflaciji, ki je postajala resni problem odbora. Kot, da bi ta skrb ne bila dovolj, nas je presenetilo novo razočaranje. Nenadoma in brez obvestila nas je zapustila doslej skrbna in vestna kuharica. Znašli smo se „na cesti“. Mrzel štedilnik je čakal nekoga, da bi vsaj zajtrk pogrel stanovalcem.

Pa so nam dobri sosedi ponudili roko v začasno rešitev. Tudi inflacija je začela upadati in s stabilnostjo ekonomskega stanja, smo zopet prišli na zeleno vejo, tako da smo poleg izdatkov za hrano, lahko pričeli misliti na izboljšanje in popravila. Poleg tega pa nas niso zapustili naši dobrotniki, tako člani v Argentini, kot prijatelji iz Kanade in ZDA. Z njihovo in Božjo pomočjo je zagotovljena preskrba v hrani, vzdrževanje in redni izdatki doma.

Delo odbora v pretekli poslovni dobi:

Redne mesečne seje.

Skrb in priprava stalnih prireditev doma: Cvetna nedelja, Obletnica doma, Predbožično srečanje.

Napeljava naravnega plina.

Inštalacija termotanka s potrebnimi cevmi in izolacijo.

Oskrba s telefonom.

Obnova chaleta: poprava strehe, splošno očiščenje, barvanje sten zunaj in znotraj, pleskanje oken in vrat ter napušča, poprava luči in sanitarnih naprav.

Obnova sob v glavni stavbi: barvanje, poprava zaves, luči in vodne napeljave. Preskrba stalne kuharice in čistilke. Želja odbora je, da bi dom dobil slovensko kuharico, zaradi domače hrane. (Objava je bila v našem časopisu, vendar ni bilo odziva.)

Načrti za bodočnost: Oprema še preostalih sob. Prevlaka z „membrano“ strehe glavne stavbe. Ureditev odtoka iz kopalnice in stranišč. Nabava stolov za sv. mašo ob prireditvah.

Ne bi bilo pravično, če se ne bi tem potom zahvalil odboru za stalno oporo in sodelovanje ter prijateljem in dobrotnikom, ki kakorkoli pomagajo in nesebično sodelujejo pri tej ustanovi slovenskega zavetišča. Naj omenim v prvi vrsti dobrotnike in organizirano pomoč rojakov iz Kanade: Ema in Jože Pogacar, Francka in Riko Ziernfeld, Lea in Peter Urbanc, Blaž Potočnik.

V Argentini: družina Zupan, Bratje Oblak, Mirijam Oblak, Janko Lesar, Zveza mater in žena, zdravnica Dragica Repovž-Mizerit. Duhovna gospoda: Tone Bidovec in Janez Malenšek. Slovenska mladina, zlasti iz San Justa. Dalje našemu stalnemu osebju ob prireditvah: Francetu Avguštinu, kuharicam in strežnicam, muzikantom. Enaka zahvala tudi ge. Emiliji, Ljenki, prav tako Aleksandru, Vojku, Tonetu Šušteršiču, ki kakorkoli pomagajo.

Prepričan sem, da dokler bo v naši skupnosti ljubezen in skrb za bližnjega, tako dolgo bo obstajal ta dom slovenske ljubezni.

+ Lojze Zavodnik

Iz Clevelanda smo prejeli sporočilo, da je tam umrl decembra 1991 Lojze Zavodnik.

Pokojni se je rodil na Krki pri Stični leta 1929.

Zapušča ženo Marijo, dva sinova in hčerkico.

Društvo Tabor Cleveland izreka globoko sožalje pokojnikovi družini.

Lojze pa naj počiva v miru v ameriški zemlji!

+ Anica Loh

V Villa Ballester, Buenos Aires, je umrla 27. julija 1992 gospa Anica Loh roj. Weiss iz Črnomlja. Komunisti so ji ubili tri brate: Franceta, Jožeta in Stankota, ki so bili vrnjeni iz Vetrinja.

Pokopana je na pokopališču v San Martinu v bližini svojega že pokojnega moža Maksa Loha, ki je umrl l. 1987.

Pokojni Anici blag počitek v argentinski zemlji — sorodstvu naše sožalje.

+ Anton Stražišar

14. oktobra 1992 je umrl v San Martinu, Buenos Aires, naš dober prijatelj, soborec Tone Stražišar.

Pokojni se je rodil v Bezuljaku pri Begunjah. Le nekaj dni mu je manjkalo, da bi dopolnil 80 let.

Izpolnila se mu je želja, da je po tolikih letih z ženo Ano obiskal domači kraj in ljudi, a se mu je zdravstveno stanje po povratku hitro poslabšalo, da je po nekaj tednih podlegel za neozdravljivo boleznijo.

Na mrtvaškem odru je ležal v Slovenskem domu v San Martinu. Pogrebne obrede s sv. mašo je imel č. g. Franci Šenk. Ob krsti se je od pokojnega Toneta poslovil g. Slavko Skoberne. Na pokopališču „Jardín Bella Vista“ pa še soborec inž. Anton Maticič.

Soprogi Ani, sinu in hčerki in ostalemu sorodstvu naše globoko sožalje.

Tebe Tone, ki si bil zvest domobranski ideji pa bomo ohranili v dobrem spominu.

+ 1914-1992 Dr. Ivan Šinkovec

Po hudi bolezni je v nedeljo 30. avgusta 1992 umrl v torontskem starostnem domu „LIPA“ naša rojak, zaveden Slovenec, dober mož, skrben oče in stari oče, naš soborec dr. Ivan Šinkovec.

Prebivalec starostnega doma komaj dobro leto, ker se z bolešno ženo

Jožico zaradi bolezni že nista mogla sama nič več upravljati v svojem domu, sta se končno le odločila za košček domovine v obliki slovenskega starostnega doma.

Odšel si, Ivan, od nas in vsi Te bomo pogrešali, najbolj seveda pa Tvoji iz družine. Z leti starosti so prihajale nadloge preteklosti v obliki nezdravljive bolezni. Odšel si, Ivan, za onimi tisoči, ki so pred sedeminštiridesetimi leti od Angležev izročeni iz Vetrinja umirali širom slovenske zmelje strašne mučniške smrti. Sedaj jim delaš družino v svetih nebesih, odkoder nas skupno opazujete nas preživele v solzni dolini.

Pot begunstva Te je pripeljala v tujino, kjer si našel košček trdega kruha in z njim vsaj nekaj svobode. Našel si dekle, begunko in pred oltarjem sta si obljubila zakonsko zvestobo. Raznovrstna dela si opravljal, katera niso imeli ničesar skupnega s Tvojim poklicem. Pot se je nadlajevala in končno ustavila v južnem delu Ontarija, lepem mestu ST. Catharinesu. Našel si službo v svojem poklicu in v njej delal do upokojitve. Majhen, pa privlačen dom, je bil kakor ustvarjen za majhno družino. Ko je možganska kap privezala Tvojo ženo na posteljo in voziček, si to brez pritožbe vdano prenašal. Tako si skrbel, Ivan, poleg gospodarstva še za gospodinjstvo, kar Ti je jemalo zdravje. Obiskovali smo vajin dom, kakor tudi pozneje v starostnem domu, da bi Vama malo ublažili samotnost. Predal si se, Ivan, usodi tega stališča in končno Te je rešila Božja Previdnost.

Posloveli smo se od Tebe, dragi prijatelj Ivan, rojaki od blizu in daleč. V stolni cerkvi, kamor ste pripadali za časa bivanja v St. Catharinesu, je bil navzoč sam škof Fulton, ki je opravil pogrebno liturgijo. Spremili smo te na zadnji poti na pokopališče Victoria Lawn, kjer boš dočakal svojega vstajenja.

Izrekamo naše iskreno sožalje ženi Jožici ter hčerki Mercedes z možem in mladim vnukom. Naj Ti Vsemogočni Bog da mirnega počitka v tuji, a svobodni zemlji!

*Prijatelji Kozinovi
France*

Voščilo

Draga mama, gospa
Karolina Francič!

v imenu živih in mrtvih domobrancev vse najboljše
za vaš 99 rojstni dan,
ki ste ga obhajali 24. oktobra 1992.

Vam želijo Taborjani.

POIZVEDBA

Milica Koman poizveduje — če kdo ve — kje je pokopan **Polde Koman**, ubit ob vrnitvi v Kranju na postaji. Obvestila poslati na naslov „Tabora“.

AFRAGOLA 1946*(Prevedeno iz „Zapisi iz dobrovoljačke borbe“ — III. - 1955)**(Nadaljevanje)*

Med nekim najinim sprehajanjem mi je moj sotrpin Novak na drobno pripovedoval, kako je za časa vojne delal za zavezniško stvar morda več kot oni, ki so bili izven domovine. On je — mi je pravil — stalno obveščeval zavezniško poveljstvo o premikanju sovražnega vojaštva. Zato so zavezniki bili na podlagi njegovih vsakodnevnih poročil do podrobnosti obveščeni. Pri njegovem delu mu je pomagala neka ženska, s katero se je pozneje poročil. Ona je res mnogo dobrega storila našim posameznim ljudem, ki so bili še pred koncem vojne zaprti kot Titovi nasprotniki po strogih angleških zaporih. Pokojni podban Dušan Vlahovič je, na primer, pripovedoval, da ga je v nekem zaporu pri Bariju gospa Novak rešila smrti od gladu, ko mu je po svoji deklici, ker njej angleške straže tega niso dovolile, pošljala vsak dan hrano ali kakšno čokolado. Ko mi je povedal vse o svojem delu za zavezniško stvar za časa vpojne, mi je v šali dodal: „Nikakor ni čudno, da so tu zaprti Nemci, Italijani in njihovi sodelavci — kot si to ti. Ali zakaj so mene porinili tukaj med vas, to je lahko samo angleška zmota in oni morajo to pomoto popraviti.“

Medtem, ko mi je moj sotrpin Novak pripovedoval o svojih podvigih za časa vojne, sva slišala, kako je nekdo z desne strani iz sosednega oddelka z močnim glasom klical: „Novak! Novak!“ — obrnila sva se v tisto smer in sva zagledala nekega visokega gospoda, ki nama je mahal z roko, naj se mu približava. Vprašam Novaka, če tega gospoda pozna. „Kako da ne! Zelo dobro ga poznam. To je Jevdjevič. Jaz z njim ne govorim, toda sedaj se mu bom oglasil.“ Približala sva se žični ograji in Jevdjevič je nama povedal, da je bil tudi on v podobnem oddelku. Priporočil je Novaku, naj bo pri zaslišanju pozoren in da ne pove vsega. Še nekajkrat smo se videli in izmenjali po nekaj besed. Novak ga ni trpel in mi je pravil, kako ga je Draža obsodil zaradi samovoljnega zadržanja. Po nekaj dneh je vojvoda Jevdjevič odšel v bolnišnico, odkoder mu je uspelo pobegniti.

Dvakrat tedensko je prihajal v naš oddelek mlad duhovnik iz

Afragole in je opravljaj bogoslužje. Vsakokrat nam je posvetil tolažilne pridige. Njegove besede so prinašale mir in tolažbo. Pogosto je v svojih pridigah omenjal v latinščini one Kristusove tolažilne besede: „Blagor onim, ki trpe preganjanje zaradi pravice, kajti njihovo je nebeško kraljestvo!“ Ta dobri Kristusov pastir je bil naša edina zveza z zunanjim svetom in z mojimi tovariši na svobodi. Preko njega je tudi moj sotrp in imel zvezo z ženo. Po službi božji je nosil naša pisma, tako da sva imela dobro zvezo z Ebolijem, jaz pa še posebno z mojimi tovariši na delu pri Angležih blizu Neaplja.

Nekega dne so Angleži pripeljali v prazen oddelek na levi strani našega oddelka precej veliko skupino bivših ustaških vojakov. Vstopajoč v ta oddelek so ti vojaki ploskali Titu in na ves glas vzklikali proti Paveliču. Od nekega mladeniča sem izvedel, da se je ta skupina odločila vrniti se domov. „Mi smo bili zapeljani in Pavelič nas je ogoljufal,“ mi je ponavljaj. Nekega večera sem zaslišal iz nekega šotora tega oddelka partizansko pesem: „Druže Tito, ljubičice bela.“ Ko sem to zaslišal, sem pomislil: „Koliko nedolžnih ljudi je morda prav ta skupina med vojno pobila, koliko žena in otrok. In sedaj jim bo vse odpuščeno, ker so odvrgli enega krvnika in se vdinjali drugemu... Oh! Kako nizko je padel naš narod! Kje so tisti časi, ko so bili značaji spoštovani in je poštenje kaj veljalo!“ Po tretjem dnevu je ta skupina novih zagovornikov komunizma in Titovega režima dobila nove obleke in čevlje in je s pesmijo in vzklikanjem Titu in komunizmu zapustila afragolsko taborišče.

Nemški major — predstojnik našega oddelka, me je nekega večera poklical, da bi mi nekaj sporočil. Prešel je takoj „in media res“, toda preden mi je pričel odkrivati skrivnost, me je prosil, da skrivnosti ne smem odkriti Angležem. Razume se, da sem mu takoj dal častno besedo. „Bi vi pobegnili iz tega taborišča, ko bi se vam ponudila priložnost?“ „Kako da ne bi pobegnil, gospod major, iz tega pekla, toda kako in na kateri način? Iz tega oddelka pobegne lahko preko dvojne žične ograje samo ptič in nihče več,“ sem mu odgovoril. „Ne skrbite, naše podjetje se bliža koncu in upamo, da se nam bo naš načrt posrečil, potrebna je samo velika disciplina med nami in da bomo energični. Podzemni predor je izkopan že 30 metrov in je potrebno še 15 metrov, da bomo v tem podjetju uspeli.“ Z nezaupanjem sem ga pogledal. A mlad energičen major, čim je to opazil, mi je rekel: „Pridite zvečer okrog 10 ure v moj šotor in stvar vam bo jasna. Če mislite pobegniti,

morate napraviti preizkušnjo, to je: neke noči se morate splaziti od šotora do stranišča in nazaj, kar pomeni 40 metrov. Če to zdržite, se boste mogli zvleči skozi ves tunel, ki bo 45 metrov dolg." To novico je major povedal vsakemu posamezniku v našem oddelku. Vsi so pristali na beg in ohranili tajnost. General Roatta je izjavil, da on ne bo pobegnil. V zadnjem času se mu je pridružil nek italijanski vojak, ki je vse do konca neutrudljivo delal pri vrtanju tunela. Samo ta dva Italijana in en Nemec, ki je bil v našem šotoru, so ostali v taborišču. Brez pomisleka sem pristal na beg, a sem vprašal majorja, če se smem o tej stvari razgovarjati s svojim rojakom Novakom. Major je pristal pod pogojem najstrožje molčečnosti. Bil sem prepričan, da bo moj sotrpin obrdržal ta podvig v največji tajnosti, ker je tudi on hotel pobegniti iz te peklenke negotovosti. Še isti večer sem mu povedal tajnost o vrtanju tunela in o begu. Pristal je na beg, a čudila sva se, kako da do sedaj nisva nič vedela o tej stvari, ker so tunel vrtali že mesec dni. Naju niso obvestili, ker nama niso zaupali. Istega večera sva šla v šotor, kjer je bila vhodna jama v tunel. Dežurni so že bili na delu in so vrtali od stranišča naprej proti njivi, kjer je pšenica bila že precej visoka. Vso izkopano zemljo so zvlekli v šotor in jo raztresali po šotorih in med njimi. Tudi v stranišče so jo stresali, ker je bilo dolgo in globoko. Orodje za kopanje je bil samo en nož in dva pločevinasta krožnika. Tunel je bil 50 do 60 cm visok in prav toliko širok. To noč sem se odločil, da se bom splazil do določenega mesta in da pokažem Novaku, da bo tudi on zmogel, če bom jaz uspel. Pred vhomom sem se pokrižal, poklical Boga na pomoč in zlezal živ pod zemljo. Nemogoče je popisati kako težke trenutke sem preživljal, dokler sem se plazil po trebuhu. Strašna groza me je obšla, ali vseeno nisem izgubil prisotnosti duha zaradi hrepenenja po svobodi. Ko sem se vrnil, sem hotel narediti na Novaka vtis, da to ni tako strašno. V šali in med smehom sem mu rekel: „Če sem zmogel jaz, ki sem starejši od tebe, kako da ne bi zmogel ti, ki si med vojno bil gospodar slovenskih planin.“ „Tako je,“ je z nasmeškom odvrnil, „če to zmore en prostovoljec, kako da ne bi zmogel jaz, ki se nisem bal ne Italijanov, ne Nemcev, ne partizanov in ne vas kolaboratorjev...“ Nič mu nisem ostal dolžan in sem mu odvrnil: „Zares si bil sila. Vsi smo se tresli pred teboj in tvojo hrabrostjo!“

Vrnila sva se v najin šotor in sva začela delati načrt, kod in na katero stran bova bežala. Predložil sem smer Eboli, ker sem bil prepričan, da me bodo moji tovariši skrili, da ne pridem ponovno v

angleške roke. Novak je takoj pristal toda je posumil, če bodo tudi njega moji tovariši skrili. „Ne skrbi, dragi moj Karlo! Moji tovariši ne bodo delali razlik med nama, ker pač vedo, kakšno trpljenje sva preživela.“ Hotela sva dobiti kak zemljevid. A iz tega ni bilo nič. Toda nek Italijan, ki je zelo dobro poznal teren od Afragole do Ebolija, nama je narisal skico, kod naj beživa. Ta črtež nama je koristil na begu.

„Se nekako deset dni in z božjo pomočjo bova šla v jamo,“ sem rekel Novaku, „a iz jame na svobodo...“ „Glej, bežati morava pred tvojimi zavezniki. Če jaz bežim, ni nič čudnega, ker me imajo za kolaboratorja, kakor me imaš tudi ti, ali zakaj moraš bežati tudi ti kot njihov zaveznik, ki je mnogo doprinesel k njihovi zmagi. Ne, tega pač ne razumem!“ „To je zares velikanska nehvaležnost z njihove strani,“ mi je odgovoril in nadaljeval: „toda prepričan sem, da je to njihova zmota, katero bodo nekega dne spoznali in bom nekoč od njih nagrajen za svoje delo.“ „To je vse dobro,“ mu odgovorim, „toda že vse preveč razočaranj smo doživeli od teh ‚tvojih zaveznikov‘, da mi prihaja na misel ona: ‚Bojim se Danajcev tudi kadar prinašajo darove!‘.“ Moj sotrpin me je razumel, kaj sem hotel reči ter mi je kdove v kolikič ponovil: „Ne smatram jih za Danajce... vse je samo pomota in nič več...“ Od tistih dni je že preteklo devet let, a moj Novak, kakor slišim, si sedaj v potu svojega obraza nekje v Argentini služi svoj vsakdanji kruh... (Članek je bil objavljen 1955. leta — Op. prev.).

Pet dni pred našim begom sem dobil nenavaden obisk iz Ebolija. Pred našim oddelkom je stal mlad duhovnik, ime mu je bilo don Antonio, z nekim mladim angleškim narednikom. Mladi angleški narednik me je poklical po imenu in mi je dal znamenje, naj pridem pred zaklenjena vrata. Dovolil je, da se morem 10 minut z don Antonijem pogovarjati. Ta mi je sporočil, da je prišel iz Ebolija na prošnjo mojih tovarišev, pa tudi on me je hotel obiskati. Zaupal sem mu naš načrt za beg. Ves srečen je bil. „Pridite takoj k meni in boste nastanjeni na varno mesto! Kristusova Cerkev je še močna, da rešuje protikomunistične borce, kateri ste preganjani!“ Mnogo lepega sem pozneje slišal o tem duhovniku v zvezi z našo emigracijo v Eboliju. Vedno je, če je le mogel, gledal, da olajša in priskoči na pomoč. V cerkvi je govoril in pozival svoje vernike, naj jugoslovanske emigrante smatrajo za svoje trpeče brate!

(Konec prihodnjic)

Darovali so:

Od 1. 9. 1992 do 31.10. 1992

Za Rožmanov dom:		Novak Pavle	8
	v pesih - \$	Vester Franc	2
Stanjko Ivica	4	Kocjancič Janez	10
Rozman Franc	8	N.N., Capital	14
Šurman Vera	10	Oblak Franc	14
N.N., Capital	14	Rupnik Leon - Evgen	39
Lesar Janko	10	Burja Jože	3
Hribar Marjan	10	Blazinšek Fili	3
Cof Emil	5	Malovrh Albert	8
<i>V spomin na pok. Jankota Šterbenc</i>		Mehle Ivan	10
Pucko Vinko	8	<i>V spomin na pok.</i>	
<i>V spomin na pok. Žerovnik-Fajdiga:</i>		<i>Ludvika Kolman:</i>	
Žerovnik Jože	20	Dr. Stanko Kociper	100
<i>V spomin na pok. Rudija Šabec:</i>		Odborniki DSPB Tabor -	
Jenko Janez	3	Argentina	50
v dolarjih		Rev. Malensek Janez	10
Globočnik Martin	30		v dolarjih
<i>V spomin na pok. dr. Jožeta</i>		<i>V spomin na pok.</i>	
<i>Dobovšek</i>		<i>Ludvika Kolman:</i>	
Martincič Ferdo	20	Šurman Božo - Vera	10
Tiskovni sklad Tabor:		Sklad Georgine Tolstoy:	
	v pesih - \$	<i>V spomin na brata Dragota:</i>	
N. N., Hurlingham	8	Pfeifer Bogomir	100

Na uredniški mizi:

1. oktobra 1992 je izšla brošura — črtica dr. Stanka Kocipra: „*Tjašek Gómez počiva v Pampi*“.

2. Brošuro lahko naročite na uredništvu ali pa pri odbornikih Tabora.

3. Nekaterim naročnikom Tabora je bila ta brošura priložena k Taboru štev. 9/10-92 in vas prosimo, da to poravnate — plačate.

4. Ker je bilo že več primerov, da so se zgubila pisma z denarjem za naročnino Tabora, naprošamo, da plačate s čekom in ga pošljete priporočeno na uredništvo Tabora.

5. **Poravnajte zaostalo naročnino**, ker je to naš edini vir, da se lahko tiska. Dolžnikom se bo ustavilo pošiljanje Tabora, če ne poravnajo svoj dolg.

Ker na naši **naslovni sliki** „Tabora“ št. 7-8/92 besedilo ni dovolj jasno, ga tu ponavljamo:

*Prisel je Satan u Rog
naredu strašen je zlocin*

*za njim ostale so kosti v spomin
usmili se mrtvih lubi Bog.*

VSEBINA

Spomenica vladi države Slovenije	242
Govor lic. I. Korošca v San Justu	243
ZA ZGODOVINO	246
IZ ČASOPISOV	253
V spomin in vednost (V. Dolenc)	261
Minister in pokoli (N. Tolstoj)	264
Dva predloga (M. Zajec)	268
Pridiga ob obletnici Rožmanovega doma (J. M.)	269
Ni monopola na antifasizem (T. Brulc)	271
Začetek postopka	275
IZ DRUŠTEV	276
NAŠI MRTVI	283
Afragola 1946 (J. M.)	285
Darovali so	III
Na uredniški miži	III

Hillingham
Sucursal
Correo
Argentino
(Bs. As.)

TARIFA REDUCIDA
Concesión Nº 1596

FRANQUEO PAGADO
Concesión Nº 2619